

Juhtimisõiguse ja sõiduki omamise sündmusteenuste arendamise analüüs

Hankija: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Riigihanke viitenumber: 227592

Kuupäev: 29.06.2021

1 Sisukord

Mõisted 3

1	Sündmusteenus: juhtimisõiguse omamine	5
1.1	Analüüsiobjekti kirjeldus	5
1.1.1	Juhtimisõiguse omamine elusündmuste hierarhias	5
1.1.2	Juhtimisõiguse omamisega seotud osateenused	6
1.1.3	Metoodika	8
1.1.4	Analüüsi skoop	8
1.2	Sündmusteenuse juhtimise omamise <i>as-is</i> olukord	9
1.2.1	Teenuse algus ja lõpp	9
1.2.2	Kasutajagrupid ja arvud	9
1.2.3	Äri- ja infoprotsessid	10
1.2.4	Andmevood	12
1.2.5	Probleemid	14
1.2.6	Arendus- ja tegevusplaanid	15
1.2.7	Mõõdikud	16
1.3	Persoonad	16
1.3.1	Persoonade kirjeldus	16
2	Sündmusteenuse tulevikuvaate kirjeldus	18
2.1	Teenuse üldinfo	18
2.2	Teenuse algus ja lõpp	19
2.3	Osateenuste nimekiri	19
2.4	Kasutajagrupid ja arvud	20
2.5	Põhilised muudatused	21
2.5.1	Muutused osateenustes ja seotud õigusaktid	21
2.6	Tuleviku äri- ja infoprotsesside kirjeldus osateenuste kaupa	24
2.6.1	<i>To-be</i> äri- ja infoprotsessijoonis	33
2.6.2	Andmevood	35
2.7	Mõjuanalüüs	37
2.8	Haldusmudel ja arendusplaan	39
2.8.1	Osateenuste pakujate võimalik uus töökorraldus	40
2.9	Riskid ja maandusmeetmed	42
2.10	Prototüüp	47
2.10.1	Prototüübi testimine	47
2.10.2	Prototüübi muudatused	49
2.11	Mõõdikud	49
2.12	Lisa 1	52
2.13	Lisa 2	54

2 Mõisted

Lühend	Selgitus
ABIS	Automaatne biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogu
ADS	Keskne aadressiandmete infosüsteem
ARIS2	Liiklusregistri infosüsteem
EUCARIS2	EL riikide vaheline sõidukite ja juhilubade andmeid vahetav infosüsteem, mida nimetatakse ka RESPER-iks.
IS	Infosüsteem
ITDAK	Isikut tõendavate dokumentide andmekogu
ITIL	Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit
JÕ	Juhtimisõigus
KARR	Karistusregister
LS	Liiklusseadus
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
RI	Riigikassa infosüsteem
RIA	Riigi Infosüsteemi Amet
RM	Rahandusministeerium
RR	Rahvastikuregister
SEP	Sõidueksamiprogramm sõidueksami läbiviimiseks ja andmete sisestamiseks liiklusregistrisse
TA	Transpordiamet
TA e-teenindus	Transpordiameti e-teenindus
TIS	Tervise Infosüsteem
TTO IS	Tervishoiuteenuse osutaja infosüsteem
ÄR	Äreregister

Mõiste	Selgitus
As-is	Hetkeolukorra kirjeldus.
Erandteenus	Sündmusteenuse skooopi kuuluv osateenus, mida kaalutletult ei osutata sündmusteenuste osutamise käigus. Erandteenuse osutamist on võimalik siiski eraldiseisvalt algatada. ¹
Esmane juhiluba	Kuni kaheaastase kehtivusega JÕ tõendav dokument. Esmase juhiloa omamise ajal peab algaja juht kasutama kohustuslikku algaja juhi tunnismärki ja esmase juhiloa vahetamisel juhiloa vastu on teooriaeksami kohustus kui viimase 12 kuu jooksul on toime pandud liiklusalane rikkumine, mis ei hõlmanud JÕ äravõtmist. Esmase juhiloa omaniku JÕ äravõtmisel tunnistatakse väljastatud esmane juhiluba ja JÕ kehtetuks ning uut esmast juhiluba saab taotleda peale järelkoolituse läbimist ja karistuse kustumist.
Isik	Isiku all mõistame TA klienti, infosüsteemi kasutajat.
Juhiluba	Juhtimisõigust tõendav dokument.
Juhtimisõigus	Antud analüüsis läbivalt õigus juhtida B-kategooria mootorisõidukit. Juhtimisõigus antakse isikule, kelle alaline elukoht on Eestis, kelle vanus ja terviseseisund vastavad kehtivatele nõuetele ja kes on omandanud vastava kvalifikatsiooni (on edukalt sooritanud nõutavad eksamid).

Juhtimisõiguse taastamine või taastumine	Kui isikul on juhtimisõigus peatunud, peatatud või ära võetud, saab isik vastavate toimingute lõpetamisel või tegemisel juhtimisõiguse taastada või taastub juhtimisõigus automaatselt.
Juhtimisõiguse peatamine	Ajutine keeld juhtida mootorsõidukit. Transpordiamet peatab mootorsõiduki juhtimisõiguse, kui mootorsõidukijuhi tervise seisund ei vasta kehtestatud tervisenõuetele.
Juhtimisõiguse peatumine	Mootorsõiduki juhtimisõigus peatub, kui juhiloa kehtivusaeg on lõppenud ja/või saabub mootorsõidukijuhi järgmise tervisekontrolli läbimise tähtpäev.
Juhtimisõiguse äravõtmine	Liiklusseaduse või selle alusel antud õigusakti nõuete rikkumisega seotud süüteo eest kohtu poolt mõistetud või kohtuvälise menetleja poolt määratud põhi- või lisakaristus, mille sisuks on keeld juhtida sõidukit. Juhtimisõiguse äravõtmiseks loetakse ka Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi, Šveitsi Konföderatsiooni kohtuvälise menetleja või kohtu poolt Eestis elavale isikule määratud karistust, mille sisuks on keeld juhtida sõidukit.
Järelkoolitus	Kui esmase juhiloa omajal on mootorsõiduki juhtimisõigus karistuseks ära võetud, tunnistatakse tema mootorsõiduki juhtimisõigus ja talle väljastatud esmane juhiluba kehtetuks. Mootorsõiduki juhtimisõigust ja uut esmast juhiluba võib ta taotleda pärast järelkoolituse läbimist ning liiklusteooria- ja sõidueksami edukat sooritamist. Järelkoolituse eesmärk on seaduskuuleka liikluskäitumise kujundamine läbi nõustamise protsessi kaasliiklejaid arvestava ja ohutu liikluskäitumise taastamiseks.
Jätkuõpe	Pärast iga kolmandat mittesooritatud sõidueksamit peab isik läbima autokoolis jätkuõppe. Juhi jätkuõpet viiakse läbi õppesõidu vormis ning selle eesmärk on juhi süvendatud ettevalmistamine, tagamaks juhile vajalike teadmiste ja oskuste omandamise.
Kasutaja	Isik, kes tarbib teenust infosüsteemis.
Lõppastmekoolitus	Lõppastme koolituse peab läbima esmase juhiloa omanik enne esmase juhiloa vahetamist juhiloa vastu. Lõppastme koolituse eesmärk on ohutu liiklemise ja riske vältiva sõiduuskuse, teisi liiklejaid arvestava ning säästliku ja keskkonnasõbraliku sõiduviisi süvendamine.
Osateenus	Üksik otsene avalik teenus, mille käivitamine teiste osateenuste hulgas täidab sündmuse vajadused.
Piiratud juhtimisõigusega juhiluba	Piiratud juhtimisõigusega juhiluba võib B-kategooria mootorsõiduki juhtimiseks anda 16- ja 17-aastasele isikule. Piiratud juhtimisõigusega isik võib autot juhtida tingimusel, et tema kõrval on seaduslik esindaja või seadusliku esindaja kirjaliku nõusolekuga isik, kellel peab olema B-kategooria mootorsõiduki kehtiv juhiluba vähemalt kaks aastat ning kes ei tohi olla jooobeseisundis või alkoholi piirmäära ületavas seisundis. Juht peab kasutama algaja juhi tunnismärki.
Proaktiivne teenus	Proaktiivne teenus on otsene avalik teenus, mida asutus osutab oma initsiatiivil, isikute eeldataval tahtel ja riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmete alusel. Proaktiivne teenus osutatakse automaatselt või isiku nõusolekul.
Põhiteenus	Sündmusteenuse skooopi kuuluv osateenus, mida osutatakse alati sündmusteenuse osutamise käigus.
Sisend	Kirjeldatakse, milliseid andmeid on vaja selleks, et teenust oleks võimalik osutada.
Sündmusteenus	Sündmusteenus on otsene avalik teenus, mida mitu asutust osutab ühiselt, et isik saaks täita kõik kohustused ja kasutada kõiki õigusi, mis talle tekivad ühe sündmuse või olukorra tõttu. Sündmusteenus koondab mitu sama sündmusega seotud teenust (osateenused) kasutajale üheks teenuseks.
Teenindaja	TA teenindusbüroo töötaja.
Teenuse omanik	Isik (ametikoha järgi), kes otsustab teenuse eesmärgistamise, eelarvestamise/ressursside, sihtrühma/huvigrupi kindlaksmääramise ja järelevalve üle. Reeglina on selleks valdkonna ja/või osakonna juht.
Teenuse osutamise kanalid ja osakaalud	Tuuakse välja, millised infosüsteemid ning muud kanalid (nt teenindusbürood, e-post, tavapost) on teenuse osutamiseks seotud.
To-be	Ettepanek olukorra muutmiseks.
Vabatahtlik mugavusteenus	Põhiteenus, mille osutamine sündmusteenuse käigus toimub vaid teenuse saaja soovi korral.
Väljund	Kirjeldatakse, millised andmed ja/või dokumendid tekivad seoses teenuse osutamisega.

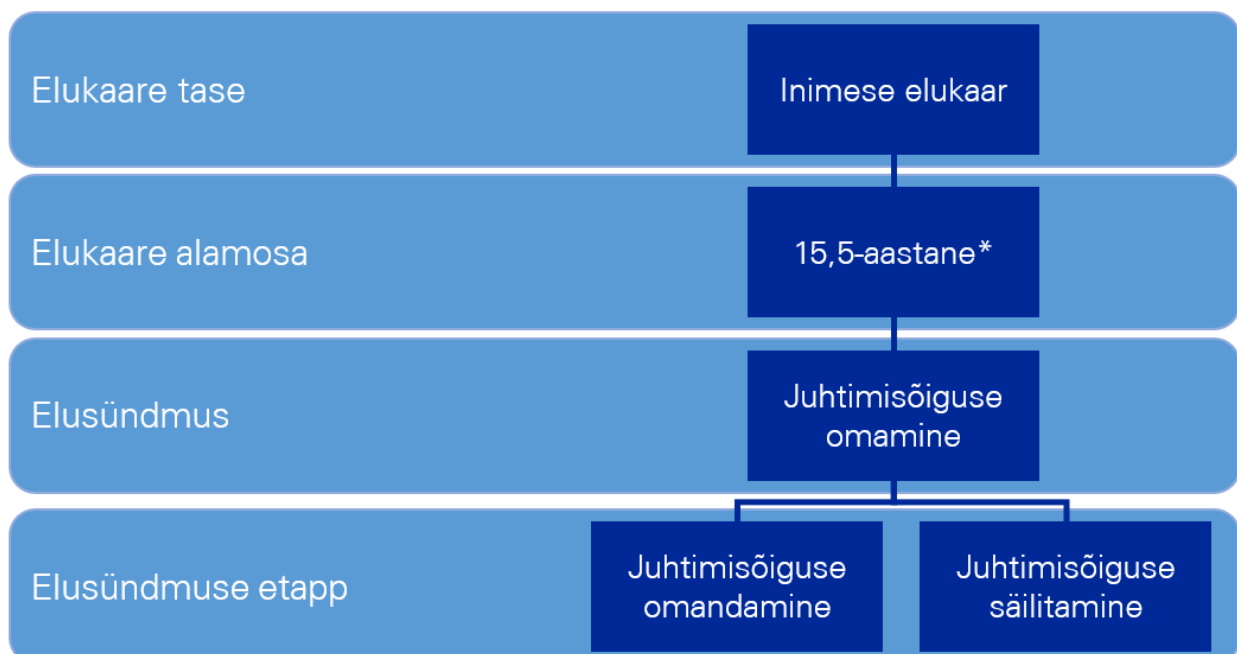
3 Sündmusteenus: juhtimisõiguse omamine

3.1 Analüüsiobjekti kirjeldus

Töö eesmärgiks on teostada sündmusteenuste „Juhtimisõiguse omamine“ analüüs, luua tulevikuvaate kontseptsioon ja disainida teenusele sündmusteenuse tulevikulahendust ilmestav prototüüp.

3.1.1 Juhtimisõiguse omamine elusündmuste hierarhias

Sündmusteenuse hierarhia mudeli järgi võib inimese elukaare alamosa alata 15,5-aastasena, sest siis saab ta alustada juhtimisõiguse omandamisega. Sellesse alamosasse kuulub elusündmusena juhtimisõiguse omamine, mis jaguneb elusündmuse etappideks: juhtimisõiguse omandamine ja juhtimisõiguse säilitamine.

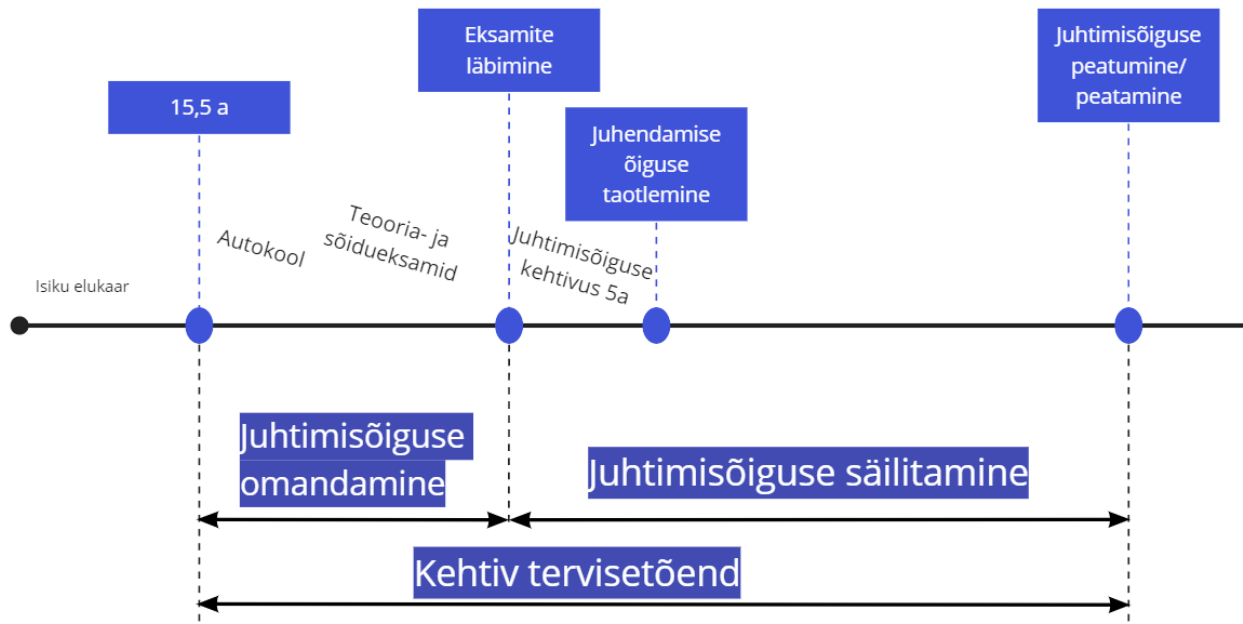

Joonis 1. Juhtimisõiguse omamise hierarhia

* isik ei saa juhtimisõigust, kuid saab alustada juhtimisõiguse omandamisega.

Juhtimisõiguse omamise elukaar saab alguse autokoolist. Isik võib astuda autokooli 15,5-aastasena ning 16-aastaselt taotleda piiratud juhtimisõigusega juhiluba. Piiratud juhtimisõigusega isik võib autot juhtida tingimusel, et tema kõrval on seaduslik esindaja või seadusliku esindaja kirjaliku nõusolekuga isik, kellel

peab olema B-kategooria mootorsõiduki kehtiv juhiluba vähemalt kaks aastat ning kes ei tohi olla joobeseisundis või alkoholi piirmäära ületavas seisundis. Juhtimisõiguse säilitamine algab juhtimisõiguse saamise päevast. Juhtimisõiguse omandamise ja säilitamise vältel peab isikul olema kehtiv tervisetõend ning isik ei tohi toime panna rikkumisi, mille tagajärjel võetakse juhtimisõigus ära.

Joonis 2. Juhtimisõiguse elukaar

3.1.2 Juhtimisõiguse omamisega seotud osateenused

Transpordiamet (edaspidi TA) pakub mitmeid juhtimisõiguse omamisega seotud teenuseid, mida nimetame juhtimisõiguse omamise osateenusteks. Sündmusteenuse vaates on osateenus ka tervisetõendi saamine, mille väljastamise eest vastutab tervishoiuteenuse osutaja. Antud peatükis esitatakse osateenuste jaotus elusündmuse etappide kaupa vastavalt elusündmuste hierarhia mudelile ja teenuste eesmärkidele (mitte nende taotlemise või saamise ajale).

- ✓ **Juhtimisõiguse omandamise** etapi all on osateenused, mis on seotud esimeste sammudega juhtimisõiguse omandamiseks. Hetkel pakub TA kõiki teenuseid peale tervisetõendi saamise, kuid kasutaja vaatest puudub teenuste vahel sujuv edasimineku. Samuti pole kasutaja jaoks mugavat ülevaadet tegevustest, nende seisust ning infost.
- ✓ **Juhtimisõiguse säilitamise** etapi all on osateenused, mis on seotud juhiloa vahetamise, täiendavate tegevuste ning erandjuhtudega. Juhtimisõiguse säilitamise osateenuste osas on kattuvusi juhtimisõiguse omandamise osateenustega, nimelt tervisetõendi saamise protsess esineb mõlemas etapis. Samuti volitamise, kus isik võib:
  - volitada teist isikut enda eest juhiluba kätte saama;
  - volitada autokooli eksamineeritavat sõidueksamile registreerima.

Elusündmuste hierarhia mudeli kohaselt liigituvad sündmusteenuse osateenused põhiteenusteks, erandteenusteks ja vabatahtlikeks mugavusteenusteks. Tabelis 1 on toodud tänasel päeval juhtimisõiguse omamisel osutatavad teenused ning nende vastavus elusündmuse etappidele.

Tabel 1. Elusündmuste hierarhia mudel

Elusündmuse etapp	Osateenuse liik	Osateenused
Juhtimisõiguse omandamine	Erandteenus	Piiratud juhtimisõigusega juhiloa taotlemine
	Põhiteenus	Esmase juhiloa taotlemine
	Põhiteenus	Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine
	Põhiteenus	Tervisetõendi saamine
Juhtimisõiguse säilitamine	Põhiteenus	Esmase juhiloa vahetamine juhiloaks
	Põhiteenus	Juhiloa vahetamine
	Proaktiivne	Juhtimisõiguse peatumine tervisetõendi aegumisel või peatamine tervise tõttu
	Vabatahtlik mugavusteenus	Volitamine
	Erandteenus	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu
	Erandteenus	Juhendamise õiguse taotlemine
	Põhiteenus	Tervisetõendi saamine
	Erandteenus	Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine

Hetkeolukorra (*as-is*) osateenuse kaardid on detailsemalt kirjeldatud lõppdokumendi lisades:

Lisa 1. Esmase juhiloa taotlemise osateenuse kaart

Lisa 2. Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimise ja läbimise osateenuse kaart

Lisa 3. Esmase juhiloa vahetamine juhiloaks osateenuse kaart

Lisa 4. Juhiloa vahetamise osateenuse kaart

Lisa 5. Tervisetõendi saamise osateenuse kaart

Lisa 6. Juhtimisõiguse peatumine tervisetõendi aegumisel või peatamine tervise tõttu osateenuse kaart

Lisa 7. Juhendamise õiguse taotlemise osateenuse kaart

Lisa 8. Piiratud juhtimisõigusega juhiloa taotlemise osateenuse kaart

Lisa 9. Volitamise osateenuse kaart

Lisa 10. Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu osateenuse kaart

3.1.3 Metoodika

Analüüs on teostatud kahes etapis:

- I etapp: Andmete kogumine, analüüs ja vahearuande koostamine ning esitamine
- II etapp: Uue lahenduse disainimine, prototüüpide loomine, töö dokumenteerimine ja esitamine

Eelanalüüsi töö on jaotatud kolmeks osaks, mille tulemusi on esitletud ja tutvustatud projekti töörühmale. Töörühma poolt antud tagasisidet on võetud arvesse ning vastavad muudatused sisse viidud. Teostatud tööd on läbi viidud järgnevalt:

I osa: hetkeolukorra analüüs

I osa peamine eesmärk on analüüsida hetkeolukorda (*as-is*) ja kaardistada erinevate kasutajagruppide vajadusi. Hetkeolukorra kirjeldamisel viidi läbi intervjuusid ja analüüsiti olemasolevaid dokumente. Hetkeolukorra kirjeldamise töö tulemustena loodi sündmusteenuse *as-is* protsessijoonis ja teenuse osakaartide kirjeldused.

II osa: tulevikuvaate kirjeldus

Hetkeolukorra kirjeldusele ja vajaduste kaardistamisele järgnes tuleviku vajaduste kaardistamine (*to-be*) ning protsessi analüüs. Viidi läbi mitmeid töötubasid, kus uute teenuste väljatöötamisel rakendati Target Operating model ja Lean Six Sigma metoodikaid. Näiteks defineerisime kasutajate probleemid ja vajadused, lõime ja prioriseerisime tuleviku lahendused ning tööme välja riskid ja maandamismeetmed. Töötubades kaardistati kliendi vajadused. Teenusekaartide kirjelduse aluseks olid äri vajadused, probleemkohad ning kliendi vajadused.

III osa: tuleviku kontseptsiooni prototüüp

III osa eesmärk on luua tuleviku sündmusteenust illustreerivad prototüübid suure ekraani vaatele ja nutiseadmele. Prototüüpide sisendiks on ärinõuded, tulevikuprotsess ja kliendi vajadused. Prototüübi loomisel lähtuti Veera, Reacti ja Angulari veebiraamistikust ning olemasolevast eesti.ee visioonist. Prototüüpe testiti ja testimise tulemused kaardistati.

Eelanalüüsi projektijuhtimise käigus rakendati Prince2 projektijuhtimise printsiipe.

3.1.4 Analüüsi skoop

Analüüsi skoopis on tellija poolt valitud teenused, mis on nii põhiteenused, erandteenused kui ka mugavusteenused. Põhiteenuste kõrval on kaasatud analüüsi ka erandteenused ja vabatahtlikud mugavusteenused, kuna välja valitud teenused omavad olulist rolli sündmusteenuse vaates või mõjutavad sündmusteenuse kulgu. Analüüsi fookus on siduda osateenused ühtseks sündmusteenuseks, mida oleks kasutajal võimalikult mugav kasutada.

Tabelis 2 on välja toodud osateenused, mis on analüüsi skoopis.

Tabel 2. Analüüsi skoop

ANALÜÜSI SKOOBIS OLEVAD OSATEENUSED	<ol style="list-style-type: none"> 1. Esmase juhiloa taotlemine; 2. Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine; 3. Esmase juhiloa vahetamine juhiloaks; 4. Juhiloa vahetamine; 5. Tervisetõendi saamine; 6. Juhtimisõiguse peatumine tervisetõendi aegumisel või peatamine tervise tõttu; 7. Juhendamise õiguse taotlemine; 8. Piiratud juhtimisõigusega juhiloa taotlemine; 9. Volitamine; 10. Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu.
ANALÜÜSI ULATUSEST ON VÄLJAS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Juriidilised isikud (v.a autokooli volituste vaates); 2. Täiendava kategooria taotlemine; 3. AM-kategooria juhiloa taotlemine; 4. Juhiloa vahetamine, kui juhiloa kehtivusest on möödas rohkem kui 5 aastat; 5. Rahvusvahelise juhiloa taotlemine; 6. Välisriigi juhiloa vahetamine Eesti juhiloa vastu; 7. Kutselise juhi spetsiifiliste dokumentide taotlemine (nt digitaalse sõidumeeriku kaardid, ohutusnõuniku tunnistus jne); 8. Veesõiduki juhi spetsiifiliste dokumentide taotlemine.

3.2 Sündmusteenuse juhtimise omamise *as-is* olukord

Juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse hetkeolukorra ehk *as-is* analüüsi tulemusena kaardistati sellega seotud osateenuste praegune olukord. Kaardistamises osales TA.

3.2.1 Teenuse algus ja lõpp

ALGATAV SÜNDMUS	<p>Autokoolis õppimine. Juba autokoolis õppiv ja teooriamooduli lõpetanud isik (selle kohta peavad andmed olema jõudnud TA-le) saab registreeruda TA teooriaeksamile. Sõidueksamile saab isik registreeruda pärast autokooli lõpetamist.</p>
LÕPETAV SÜNDMUS	<p>Juhtimisõiguse lõppemine, peatumine, peatamine ja äravõtmine. Juhtimisõigus lõppeb isiku surmaga, kuid juhtimisõigus võib teatud või määramata ajaks peatuda (k.a. isiku enda soovil) ning TA võib juhtimisõiguse peatada. Samuti, kui rikkumise tagajärjel võetakse juhtimisõigus ära, ei tohi määratud aja jooksul isik sõidukit juhtida.</p>

3.2.2 Kasutajagrupid ja arvud

Tabelis 3 on välja toodud teenuste kasutamiste arvud 2019. ning 2020. aasta kohta. Suured kõikumised arvudes puuduvad, kuid välja saab tuua muutumise juhendamise õiguse taotlemiste arvus, mis on tõusnud ~3000 taotluse võrra. Seda muutust saab seostada koroonaviirusest tingitud raskendatud olukorraga autokoolides, mistõttu kasvas juhendamise vajadus autokoolivälises keskkonnas.

Kindlad kasutajagrupid on välja toodud osateenuste kaartidel.

Tabel 3. Juhtimisõiguse omamise statistika

Osateenused	2019	2020
Piiratud juhtimisõigusega juhiloa taotluste arv	161	114
Esmase juhiloa taotluste arv	11325	12198
Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine	70275	71156
Esmase juhiloa vahetamine juhiloaks	10939	10898
Juhiloa vahetamiste arv	86176	87376
Juhendamise õiguse taotluste arv	20842	23655
Juhtimisõiguse äravõtmine	2582	2254

3.2.3 Äri- ja infoprotsessid

Järgneval joonisel on kujutatud juhtimisõiguse omamise *as-is* äri- ja infoprotsessi.

Juhtimisõiguse omanine as-is

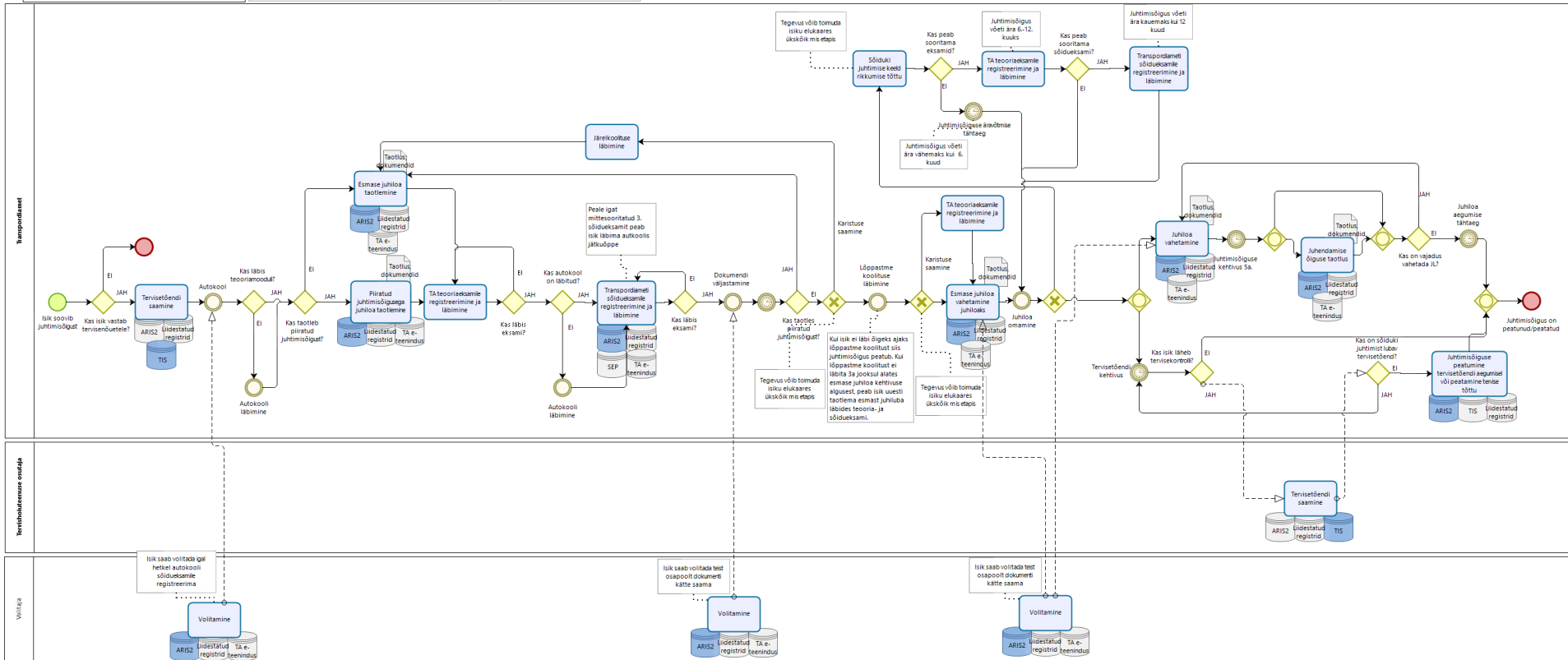
Author: KPMG
Version: 1.0
Description: Rollid ja Taotleja Transpordiamet Tervishoiuteenuse osutaja

Info süsteemid:

ARIS2- Liiklusregister
 TA E-teenidus
 RR- Rahvastikuregister
 TIS- Tervise infosüsteem
 SEP - Sõidukeksamiprogramm (ARIS2 moodul)
 KARR - Karistusregister
 RI - Riigikassa infosüsteem
 EUCARIS - EL riikide vaheline sõidukite ja juhilubade andmeid vahetav infosüsteem
 TTO IS - Tervishoiuteenuse osutaja kasutatav infosüsteem

ARIS2-iga liidestatud registrid:

TIS
 RR
 KARR
 RI
 EUCARIS

Joonis 3. Juhtimisõiguse omanine as-is

3.2.4 Andmevood

Kõiki juhtimisõiguse omandamisega tehtavaid toiminguid on võimalik teha TA teenindusbüroos ning osa toiminguid on võimalik teha ka TA e-teeninduses. TA peamiseks töövahendiks on ARIS2, mis on digitaalne andmekogu, mille eesmärk on pidada arvestust sõidukite, väikelaevade, alla 12-meetrise kogupikkusega laevade ja jettide, juhilubade ja muude juhtimisõigust tõendavate dokumentide, digitaalse sõidumeeriku kaartide, juhtide ametikoolituse ja registerpantide üle. SEP on TA eksamineerijale, mida kasutatakse sõidueksami läbiviimiseks ja andmete sisestamiseks. SEP-st liiguvad andmed automaatselt ARIS2. Klient näeb eksami protokollu e-teeninduse postkastis.

ARIS2 on X-tee kaudu liidestatud järgnevate registritega:

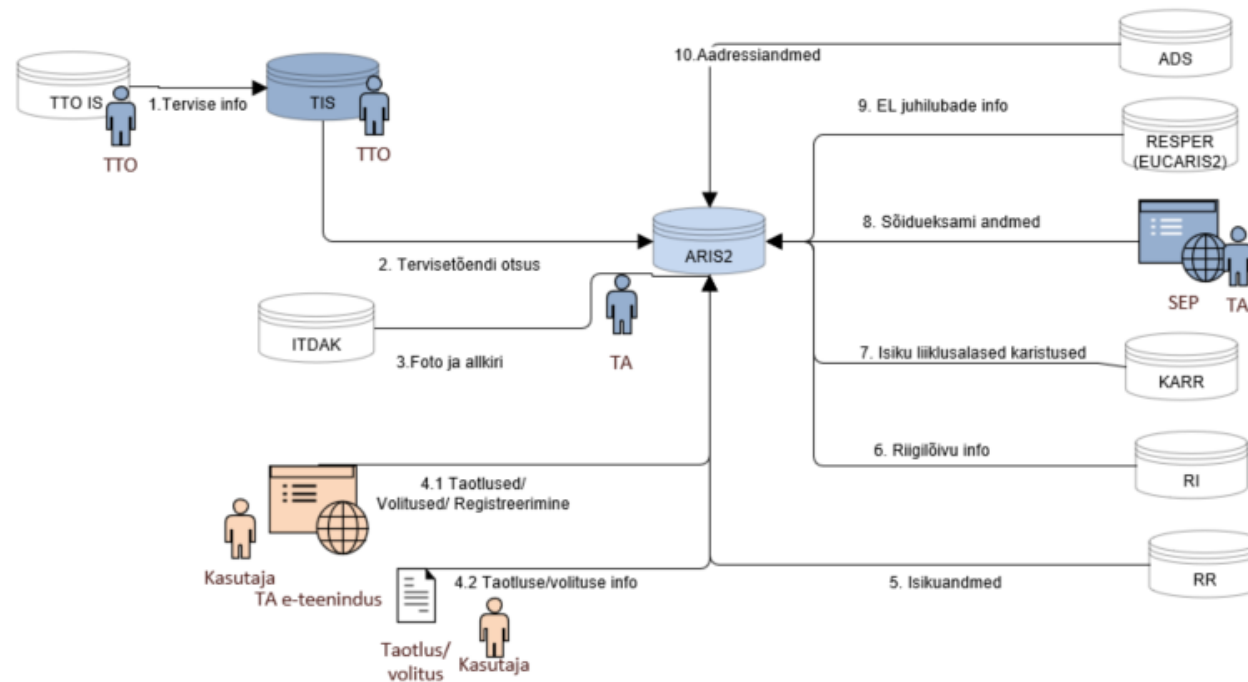
- RR – isikuandmete kontroll (sh alalise elukoha kontroll).
- RI – riigilõivu info.
- TIS - talletatakse tervishoiuteenuse osutamise käigus kogutud andmed. ARIS2 pärib antud süsteemist tervisetõendi otsuse; diagnoose ja muid isiku delikaatseid andmeid ei edastata.
- KARR - liiklusalaste rikkumiste olemasolu kontrollib ARIS2 KARR-st automaatselt. KARR-i kasutamise eesmärk on kontrollida isiku kehtivate karistuste olemasolu teatud taotluse liikide juures.
- EUCARIS2 – Euroopa Liidu liikmesriikide juhtimisõiguse ja juhilubade info vahetamine.
- ITDAK - isikut tõendavate dokumentide andmekogus talletakse foto ja allkiri.
- ADS – Maa-ameti aadressiandmete infosüsteem postiteenuse osutamiseks.

Alljärgnev joonis kirjeldab andmete liikumist.

JUHTIMISÕIGUSE OMAMINE as-is
Andmevoogude joonis

Rollid
 Kasutaja (omanik, esindaja) – osaleb kõigis osateenustes
 TA- Transpordiamet
 TTO – Tervishoiuteenuse osutaja

Infosüsteemid:
 ARIS2 – Liidusregister
 TA – e-teenindus
 RR – Rahvastikuregister
 TIS- Tervise infosüsteem
 SEP - Sõidueksamiprogramm (ARIS2 moodul)
 KARR- karistusregister
 EUCARIS2 – EL riikide vaheline sõidukite ja juhilubade andmeid vahetav infosüsteem
 TTO IS- Tervishoiuteenuse osutaja kasutatav infosüsteem
 ADS – Maa-ameti aadressiandmete infosüsteem postiteenuse osutamiseks
 RI – Riigikassa infosüsteem
 ITDAK – isikut tõendavate dokumentide andmekogu

Joonis 4. Andmevood as-is

3.2.5 Probleemid

Teenuse tarbimine toimub kasutades praktiliselt üht põhilist infosüsteemi, seega on osateenused teineteisega selgelt seotud. Vaatamata sellele esineb osateenuste pakkumisel probleeme, mis halvendavad teenuse pakkumise kvaliteeti. Järgnevalt kirjeldatakse juhtimisõiguse sündmusteenuses esinevaid probleeme.

- 4 Vähene proaktiivsus ehk osateenuste osutamine toimub valdavalt kasutaja algatusel. Kasutajad ei ole sageli teadlikud teenuste regulaarsusest ja tähtaegsusest ning protsessid on nende jaoks aeganõudvad. Kui kasutaja ei esita taotlusi ja/või registreerimisi õigeaegselt, jäävad tal vajalikud toimingud tegemata, mille tagajärjel võib kasutaja juhtimisõigus ajutiselt peatuda.
  - 4.1 Kasutajad unustavad läbida lõppastme koolituse esmase juhiloa vahetamisel juhiloaks. Sellekohane teavitust teavitatakse kasutajatel koolituse läbimist aegsasti planeerida, mis säästaks aega hilisema asjaajamise arvelt.
  - 4.2 Piiratud juhtimisõiguse omajad peavad esmase juhiloa omandamiseks eksamid uuesti sooritama ka siis, kui rikkumisi pole toime pandud.
  - 4.3 Isikutel, kes on toime pannud rikkumisi ning nende juhtimisõigus on selle tagajärjel ära võetud, puudub hea ülevaade, mida nad peavad tegema juhtimisõiguse taastamiseks. Puudub ka ülevaade kuupäevadest, mis on karistusega seotud.
- 5 E-teeninduses on puudu funktsionaalsusi, mis võimaldaksid isikutel teenuseid mugavalt tarbida. E-teeninduses ei saa hetkel toimetada alaealised, mistõttu peavad isikud piiratud juhtimisõiguse taotlemiseks teenindusbüroosse minema. Samuti peavad alaealised, kes taotleavad esmast juhiluba, pöörduma teenindusbüroosse.
  - 5.1 Isikutel esineb probleeme Kaupmehe (kasutatakse riigilõivu tasumiseks) lehelt tagasi tulemisega, mistõttu võib jääda eksamile registreerumine poolikuks.
- 6 Puudub operatiivne teabe liikumine eriarstiabi osutajate (kus enamus diagnoose püstitatakse) ja perearsti vahel. TA saab peatada mootorsõiduki juhtimisõiguse, kui juhi terviseseisund ei vasta kehtestatud tervisenõuetele ja selle kohta on TIS-st edastatud „EI“-otsus. Juht on kohustatud läbima täiendava tervisekontrolli, kui tal on kehtiva tervisetõendi kohaselt diagnoositud meditsiiniline vastunäidustus mootorsõiduki juhtimiseks. Sõltub isiku kohusetundest, kas ta realselt pöördub tervisekontrolli ning vahepealsel ajal hoidub sõiduki juhtimisest. Praktikas saaks antud säte rakendada siis, kui teave diagnoosiga kaasneva täiendava tervisekontrolli kohustuse kohta jõuaks mootorsõidukijuhi ning perearstini, kes saaks TIS-i sisestada „EI“-otsuse (kuniks isik läbib täiendava tervisekontrolli).
- 7 Piiratud juhtimisõiguse taotlemise hetkel ei kontrollita taotleja karistusi KARR-st. See tähendab, et alaealised, kellel on kehtiv karistus, võivad taotleda piiratud juhtimisõigusega juhiluba. Tulevikuvaates on oluline, et kehtiva karistuse kontrolli nõue viiakse sisse liiklusseadusse.
- 8 Alaealisi saab juhendada vaid nende seaduslik esindaja. See piirab oluliselt ühe noore võimalusi õppida sõidukit juhtima. Noore jaoks oleks oluline, et teda saaks juhendada ka teised täisealised, kes vastavad tingimustele ning kellel on seadusliku esindaja kirjalik nõusolek.
- 9 TA-s isiku tuvastamiseks peab olema isikul kaasas isikut tõendav dokument. Hetkel on kõik Eesti elanike andmed olemas turvalistes andmebaasides ning arendamisel on mitmed uued vahendid, millega TA saab isikuid tuvastada ilma isikut tõendava dokumendita.
- 10 Eksamineeritavate ettevalmistus esmakordselt sõidueksamile tulles on TA hinnangul kehv, esimese korraga sooritab sõidueksami ~40% eksamineeritavatest. Korduseksamite suur osakaal tekitab sõidueksamite pikki järjekordi ehk juhtimisõiguse taotlemine on kokkuvõttes pikaajaline protsess.

- 11 Lisaks toodi olulise probleemina TA poolt välja asjaolu, kus isikud esitavad välisriigis saadud juhiloa vahetuse puhul võltsitud dokumente.

11.1.1 Arendus- ja tegevusplaanid

Sündmusteenuse kui terviku vaatest arendus- ja tegevusplaanid tehtud ei ole. Plaanis on järgnevad arendused osateenuste vaates.

Tabel 4. Arendusplaanid

<p>INFOSÜSTEEMIDE ARENDUSPLAANID</p>	<ul style="list-style-type: none"> • TA e-teeninduse arendused. E-teeninduses on suurem arendus seotud piiratud juhtimisõigusega, kus alaealistele võimaldatakse lisaks juba tagatud juurdepääsule teha täiendavaid toiminguid. Hetkel saavad alaealised logida e-teenindusse sisse, kuid edasisi tegevusi nad teha ei saa. Samuti tuleb piiratud juhtimisõiguse taotlus viia e-teenindusse. Lisaks on plaanis teha arendusi kasutaja teekonna lihtsustamiseks e-teeninduses, nt eksamile automaatselt registreerimine, kui makse on läbi Kaupmehe kätte saadud. <p>Viimane teavituste arendus on seotud isikute teavitamisega. Selleks, et vähendada viimasel hetkel toimetamist, plaanib TA saata täiendavaid teavitusi ja infokirju juhiloa saamisel ja aegumisel (nt ajakava algaja juhi 2-aastase perioodi kohta, infokiri järelkoolituse kohta).</p> <p>Kui jõustub liiklusseaduse muudatus ning juhendamise õigus muutub proaktiivseks, on vajadus teha ka ARIS2-s täiendavaid arendusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plaan on kasutusele võtta sõrmejäljelugejad, mis võimaldavad isikut tuvastada biomeetrilise kontrolli abil. See nõuab arendust ARIS2-s ja SEP-is ning liidestust ABIS-ega.
<p>TEENUSTE SISULISED ARENDUSED</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Isik, kellel on piiratud juhtimisõigus ning kes taotleb esmast juhiluba, ei pea enam tulevikus eksameid uuesti läbima. See eeldab liiklusseaduse muudatust, mille osas läbirääkimisi pole alustatud, jõustumise ajaraamistik pole teada. • Juhiloa kui füüsilise dokumendi omamine muutub vabatahtlikuks. See eeldab juhilubade direktiivi ja LS ning kaasnevate määruste muutmist, mille osas läbirääkimisi pole alustatud, jõustumise ajaraamistik pole teada. • Juhendamise õiguse osas on plaanis kaks muudatust, mis mõlemad nõuavad liiklusseaduse muudatust. Esimesena on plaanis sisse viia muutused alaealiste juhendamise seadusest – kõik isikud saavad juhendada alaealisi, kui nad vastavad liiklusseaduses sätestatud tingimustele ning kui neil on seadusliku esindaja kirjalik nõusolek. Muudatusettepanekud on LS-s sees ning see ootab jõustumist. Teiseks on plaan muuta juhendamise õigus proaktiivseks ehk juhendamiseks ei peaks enam taotlust esitama, vaid kui tingimused on täidetud, siis juhtimisõigust omavad isikud saavad selle automaatselt. See eeldab liiklusseaduse muudatust, mille osas läbirääkimisi pole alustatud, jõustumise ajaraamistik pole teada.

11.1.2 Mõõdikud

Juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse kui terviku jaoks puuduvad mõõdikud. Osateenustes kasutatakse erinevaid mõõdikuid: rahulolu teenusega, andmete kvaliteet liiklusregistris, menetluse kvaliteet. Kuid eelmainitud mõõdikuid ei kasutata kõikide osateenuste puhul. Täpsema info osateenuste mõõdikute kohta leiab osateenuse kaartidelt, lisades 1-10.

TA mõõdab andmete kvaliteeti registrites ning kasutaja rahuolu teenusega (teenuse korralduse arusaadavuse ja lihtsusega). Tulemused ja vabas vormis antud põhjendused annavad võimaluse hinnata teenuse korraldust ja rahulolu teenustega.

Teenuste rahulolu 2020. aastal oli järgmine:

- ✓ Esmase juhiloa taotlemine 91%
- ✓ Esmase juhiloa vahetamine juhiloa vastu 89%
- ✓ Juhendamise õiguse taotlemine 89%
- ✓ Rahulolu sõidueksami eksamineerijaga 73%
- ✓ Sõidueksamite korraldus 67%

11.2 Persoonad

11.2.1 Persoonade kirjeldus

Kirjelduses lähtusime TA poolt antud isikust, mille valideerisime käimasoleva sündmusteenuse analüüsi raames. Leiame, et järgnevad kolm isikut kirjeldust hõlmavad peamised sündmusteenuse kasutaja sihtrühmad.

Nimi: Mari Tamm

Vanus: 55

Elukoht: Mähe

Töökoht: Laagri

Mari lahutas hiljuti oma mehest ning peale lahutust hakkas ta sõbrannadega pidudel käima. Maril on kaks täiskasvanud last Malle (29) ning Kalle (26), kes mõlemad elavad Tallinnas. Mari palus korduvalt end lastel linna viia ja tuua, kuid pikapeale tuidesid lapsed sellest ära ning Mari pidi ise hakkama saama. Ta sõitis ise autoga Tallinna peole ning arvas, et paar jooki liiga ei tee. Peol olles tarbis Mari planeeritust rohkem alkoholi, kuid arvas, et saab tagasi sõitmisega ise hakkama. Tagasi Mähele sõites toimus puhumisreid ning Mari jäi alkoholijoobes juhtimisega vahele. Karistusena võeti Maril juhtimisõigus ära 15-ks kuuks. Juhtimisõiguse taastamiseks peab Mari sooritama

teooria- ja sõidueksami.

Infokanalid

Mari loeb erinevaid uudisteportaale ning külastab sageli sotsiaalmeediat, kuid ei pea ennast eriti osavaks arvutikasutajaks. Keerulisemate toimingute tegemiseks toetub Mari lastele.

Käitumisharjumused

Mari peab ennast elukogenud naiseks ning tahab kõigega ise hakkama saada. Tema jaoks on oluline, mida

tema tutvusringkond arvab temast.

Motivatsioon juhtimisõiguse taastamiseks

Mari tahab võimalikult kiirelt juhtimisõiguse taastada, kuna ei soovi, et lähedased juhtumist teada saaks.

Demotivatsioon

Mari ei taha olla koormaks lastele ning muretseb eksamite pärast kuna sai juhiloa 37 aastat tagasi.

Nimi: Rasmus-Ott

Vanus: 19

Elukoht: Pärnu

Kool: Pärnu

Rasmus-Ott elab Pärnus eramajas koos oma vanemate ja kahe noorema õega. Majapidamises on kaks autot. Rasmus on alustanud autokoolis käimist ning soovib esmase juhiloa kätte saada nii kiirelt kui võimalik.

Infokanalid

Rasmus-Ott on pädev digiseadmete kasutaja ning viidab palju aega sotsiaalmeedias. Kuna kooliväliseid tegevusi on palju, pole Rasmus-Ottil aega uudiseid ja riigiportaale regulaarselt lugeda.

Käitumisharjumised

Sõprade arvamus on Rasmus-Ottile oluline, koos käiakse pidudel ning veedetakse kooliväliselt ühiselt palju aega. Vähestel sõpradel on juhtimisõigus juba olemas, kuid noored usuvad, et väike alkoholihoove sõiduuskust negatiivselt ei mõjuta.

Motivatsioon juhendaja võtmiseks

Vanemad on lubanud, et kui Rasmus-Ott esmase juhiloa kätte saab, annavad nad talle ema vana auto. Rasmus-Ott tahab võimalikult palju koos vanematega sõita, kuna tahab autokoolis vaid kohustuslikud tunnid ära teha. Auto omamine tõstaks sõprade silmis staatust, lisaks saaks Rasmus-Ott autoga koolis ja hiljem ülikoolis käia. Täiendavalt võimaldaks esmase juhiloa omamine kaitseväeteenistuses täiendavaid kateegooriaid õppida.

Demotivatsioon

Rasmus-Ottil on eelarvamus, et esimesel korral kukutatakse eksamil niikuinii läbi. Pikad eksami järjekorrad TA-s.

Nimi: Karl-Martin

Vanus: 15

Elukoht: Saue

Kool: Saue

Karl-Martin elab vanema ja noorema õega eramajas Sauel. Vanemad käivad oma autodega tööl Tallinnas ning on väga hõivatud. Karl-Martin ootab pingsalt piiratud juhtimisõigusega juhiloa omamist, et saada iseseisvamaks.

Infokanalid

Karl-Martin veedab väga palju aega sotsiaalmeedias, kust loeb ka peamisi uudiseid. Ta on väga osav nutiseadmete kasutaja ning aitab sageli selles osas ka oma vanemaid. Kuna suure osa oma vabast ajast veedab Karl-Martin oma sõpradega, saab ta

uut infot ka neilt.

Käitumisharjumused

Trenn, kool ja sõbrad on Karl-Martinil Sauel, mistõttu ei pea ta Tallinnasse tihti sõitma. Karl-Martin mängib oma vabal ajal palju rallimänge ja arvab, et saab juhtimisega hakkama.

Motivatsioon juhendaja võtmiseks

Karl-Martini eesmärk on saada juhiluba kätte nii kiirelt kui võimalik. Tema jaoks on oluline see, mida tema sõbrad arvavad ning juhiloa omamine tõstaks tema staatust.

Demotivatsioon

Vanematel pole aega juhendada ning Karl-Martin arvab, et ta on niigi hea juht ega pea vaeva nägema.

12 Sündmusteenuse tulevikuvaate kirjeldus

12.1 Teenuse üldinfo

Juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse *to-be* analüüsi tulemusena pakutakse välja juhtimisõiguse omamisega seotud avalike teenuste uut korraldust ehk tulevikuvisioni, mis lähtub proaktiivsuse ideest ning võimaldab kasutajatel teenust võimalikult sujuvalt tarbida. Sündmusteenuse tarbimiseks siseneb isik eesti.ee-sse või TA e-teenindusse, mis võimaldab kasutajal teostada vajaminevaid tegevusi ühes portaalis

juhtimisõiguse omamise vältel. Selles projektis analüüsitakse vaid käesoleva projekti skoobis olevaid osateenuseid.

To-be analüüsi koostamisel võeti aluseks järgnev:

- ✓ **Osateenuste osutamises osalevate ametnike sisend ning nendega läbiviidud intervjuudel saadud informatsioon.** Intervjuud viidi läbi TA ja RIA-ga.
- ✓ **Osateenuste põhjal üle vaadatud isikud.** Analüüsiti isikute vaatest osateenuseid eraldi ning kogu sündmusteenust. Intervjuude tulemusena analüüsisime kasutajagruppide vajadusi ja probleeme.
- ✓ **Osateenuste osutajate poolt kavandatud ja sõnastatud muudatused teenuste osutamises lähikuudel ning lähiaastatel.** Järgnevatel aastatel on plaanis sisse viia nii määruste- kui seadusemuudatusi, mis eeldatavasti jõustuvad järgmise kolme aasta jooksul (hiljemalt aastal 2023).

12.2 Teenuse algus ja lõpp

ALGATAV SÜNDMUS	Autokooli valimine. Sellest hetkest alates, kui isikul tekib huvi juhtimisõiguse omandamise vastu ja ta hakkab infot otsima, suunatakse ta sündmusteenusesse. Eesti.ee-s kuvatakse nimekiri autokoolidest. Järgmise sammuna peab isik alustama tervisetõendi saamise protsessi.
LÕPETAV SÜNDMUS	Juhtimisõiguse lõppemine, peatumine, peatamine ja äravõtmine. Juhtimisõigus lõppeb isiku surmaga, kuid juhtimisõigus võib teatud või määramata ajaks (isiku enda soovil) peatuda ning TA võib juhtimisõiguse peatada. Samuti, kui rikkumise tagajärjel võetakse juhtimisõigus ära, ei tohi kindla aja jooksul isik sõidukit juhtida.

12.3 Osateenuste nimekiri

Tabel 5. Osateenuse nimekiri to-be

Elusündmuse etapp	Osateenuse liik	Osateenused
Juhtimisõiguse omandamine	Erandteenus	Piiratud juhtimisõiguse taotlemine
	Põhiteenus	Tervisetõendi saamine

	Põhiteenus	Juhiloa taotlemine
	Põhiteenus	Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine
Juhtimisõiguse säilitamine	Proaktiivne	Algaja juhi 2-aastase perioodi lõppemine ¹
	Proaktiivne	Juhiloa vahetamine
	Proaktiivne	Juhtimisõiguse peatumine tervisetõendi aegumisel või tervise tõttu
	Vabatahtlik mugavusteenus	Volitamine
	Erandteenus	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu
	Proaktiivne	Juhendamise õiguse omamine

Analüüsi käigus toodi välja erandolukord seoses haldusmenetluse seaduse eripäraga juhiloa taotlemisel. Juhul, kui isikul möödub juhiloa kehtivusest viis aastat ning saabub tähtpäev, kas riigipühal või nädalavahetusel, siis haldusmenetluse seaduse järgi saab isik vajalikud dokumendid ja taotluse esitada järgneval tööpäeval. Tulevikuvaates peab ARIS2-te arendama vastavalt haldusmenetluse seadusele, et juhiloa taotlust on võimalik esitada viie aasta täitumisel riigipühale või nädalavahetusele järgneval tööpäeval. Eripära tuleks sisse viia arenduse algfaasis, kuna kasutajate nõuded on teada, kuid vajavad täpsustamist detailanalüüsi käigus.

Arvestades Lean Six Sigma printsiipe on tuleviku vaates juhiloa kirjeldamisel mõeldud virtuaalset juhiluba. See tähendab, et isikutel kaob kohustus välja võtta traditsioonilisel plastikkaardi kujul juhiluba. Füüsilise juhiloa tellimist on käsitletud, kui erandteenust juhiloa taotlemise ja vahetamise osateenuste juures. Tänu sellele ei unune, et edasise arenduse käigus füüsilise juhiloa tellimise võimalusi teenuse pakkumisse kaasata. Füüsilise juhiloa tellimine peab olema kaasatud arenduse pakkumisse hilisemas faasis, kuna direktiivi muudatuse ning liiklusseaduse jõustumise aeg pole hetkel teada.

Antud analüüsi faasis teisi erandjuhtumi tähelepanekuid aruteludes ei esinenud, kuid eripärad võivad selguda detailanalüüsi käigus.

12.4 Kasutajagrupid ja arvud

Sündmusteenuse kasutajad on isikud, kes soovivad taotleda juhtimisõigust ning isikud, kes soovivad teostada juhiloaga seotud toiminguid. Esimese grupi alla kuuluvad kõik isikud, kes taotlevad piiratud juhtimisõigusega juhiluba või esmakordselt juhiluba. Piiratud juhtimisõigusega juhiloa ning juhtimisõiguse ja juhiloa taotlemisega alaealise poolt on seotud ka alaealise seaduslik esindaja, kes peab andma enda

¹ AS-IS osateenuse kaardile vastav nimetus 'esmise juhiloa vahetamine juhiloaks'. Peale LS jõustumist esmane juhiluba kaob.

nõusoleku. 2019. ja 2020. aastal esitati piiratud juhtimisõigusega juhiloa taotlusi ~137 aastas. Kuna piiratud juhtimisõigusega seonduvalt on ette nähtud palju muudatusi, siis on ka oodata taotluste arvu kasvu järgnevatel aastatel.

Esmakordseid juhiloa taotluse esitajaid oli 2020. aastal ~12 200 ja enamasti kuni 30-aastased.

Mõlema grupiga on tihedalt seotud ka juhendajad, kellel on olnud juhiluba vähemalt 5 aastat ning on taotlenud endale juhendamise õiguse. Ka nende seas on oodata tõusu tulenevalt juhendamise õiguse proaktiivseks muutmisest.

Juhtimisõiguse säilitamise kasutajagrupp on laiem, kuna selle alla kuuluvad kõik isikud, kellel on juhiluba. Inimesed puutuvad juhtimisõiguse omamise elukaarega kokku erinevatel eluetappidel, seega ei joonistu välja kindlat kasutajagruppi ning käsitleme sündmusteenuse vaates juhiloa omajaid ühe grupina.

12.5 Põhilised muudatused

Kirjeldatakse peamisi protsessi muudatusi, mis kaasnevad sündmusteenuse kasutuselevõtuga kõikide osapoolte vaates.

1. **Teenused muutuvad proaktiivsemaks.** Kasutaja jaoks muutuvad kolm teenust proaktiivseks: juhendamise õiguse omamine, algaja juhi 2-aastase perioodi lõppemine ning juhiloa vahetamine. Juhendamise õigust ei pea isikud enam taotlema, vaid isikud, kellel on vastavad tingimused täidetud, saavad juhendamise õiguse automaatselt. Lisaks saavad liiklusseaduse muudatuse järel juhendada alaealisi mitte ainult nende seaduslikud esindajad, vaid ka teised täisealised isikud, kes vastavad tingimustele ning kellel on seadusliku esindaja kirjalik nõusolek. Samuti toimub muutus juhiloa taotlemisel, isikud, kellel on piiratud juhtimisõigus ning kes saavad 18-aastaseks, saavad ilma täiendavaid eksameid sooritamata juhiloa (juhul, kui nad vastavad seaduses sätestatud tingimustele). Juhiloa vahetamise protsess muutub ka proaktiivseks, kui kasutajal on kõik tingimused täidetud siis peab kasutaja tasuma riigilõivu ning juhiluba uuendatakse.
2. **Info liikumine paraneb tänu olemasolevate registrite liidestusele** ning lisaks sellele koondatakse vajalik menetlussammude info ühte kohta. Läbi KARR-i liidestuse kuvatakse isikule, kellel on rikkumise tagajärjel ära võetud või kehtetuks tunnistatud juhtimisõigus, kuupäev, millal juhtimisõigus taastub, või tegevused, mida isik peab tegema oma juhtimisõiguse taastamiseks või saamiseks. See vähendab pöördumisi TA poole ning muudab isikute jaoks protsessi arusaadavamaks ja läbipaistvamaks.
3. **Kasutaja jaoks muutuvad teenused ühtlasemaks ning nõuavad vähem tegevusi.** TA viib sisse parandused e-teeninduse keskkonnas, mis võimaldab isikul Kaupmehe lehelt automaatselt tagasi tulla ning makse tegemisel loetakse isik eksamile registreerunuks. Samuti ei ole isikud direktiivi ja seadusemuudatuse järel kohustatud plastikul juhiluba tellima, kuna kasutusele võetakse virtuaalne juhiluba, mis on registripõhine.
4. **Täiendavate meeldetuletuste tegemine.** Kui isik on saanud esmakordselt juhiloa, peab ta kahe aasta jooksul läbima lõppastme koolituse. Sageli jätvad isikud selle viimasele hetkele või unustavad selle üldse ära. TA saab esmase juhiloa omajaid toetada täiendavate meeldetuletuste saatmisega, et lähenevad kuupäevad ja kohustused meelest ei läheks.

12.5.1 Muutused osateenustes ja seotud õigusaktid

Alljärgnevalt toome välja muudatusettepanekud osateenuse kaartide kaupa koos seotud õigusaktide ning prioriteetsusega.

Tabel 6. Muudatused ja õigusaktid

Seotud osateenused	Probleem / Vajadus	Muudatus	Prioriteetsus	Seadus
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Juhiloa taotlemine ✓ Algaja juhi 2-aastase perioodi lõppemine ✓ Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu 	Juhiloa taotlejad ei ole kursis, et teatud kehtiva liiklusalase karistusega ei saa juhtimisõigust taotleda või taastada.	Taotlemisel kuvatakse kuupäev, millal saab juhtimisõigust taotleda või taastada	2022	Liiklusseadus MKM määrus nr 145
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piiratud juhtimisõiguse taotlemine 	Taotlusi ei saa esitada e-teeninduses.	Piiratud juhtimisõiguse taotluse lisamine e-teenindusse	2022	Liiklusseadus Haldusmenetluse seadus MKM määrus nr 145
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Juhiloa taotlemine ✓ Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine 	Isikud, kellel on olemas piiratud juhtimisõigus, peavad juhiloa saamiseks sooritama eksamid.	Isikud, kellel puuduvad rikkumised, ei pea eksameid uuesti sooritama	2022	Liiklusseadus MKM määrus nr 50 MKM määrus nr 145
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piiratud juhtimisõiguse taotlemine 	Taotleja puhul ei kontrollita kehtivaid karistusi.	KARR-st kontrollitakse, kas taotlejal on kehtivaid karistusi	2023	Liiklusseadus MKM määrus nr 145
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine 	Isikud ei oska pärast tasumist Kaupmehe lehel tagasi tulla ning seetõttu on neil tekkinud probleeme eksamile registreerumisega.	E-teeninduse arendamine	2022	Puuduvad seadusemuudatused
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine 	Eksamile peab kaasa võtma isikut tõendava dokumendi.	Isiku tuvastamine sõrmejälje lugejaga, liidestamine ABIS-ga ja vastavad arendused	Kohe (2022)	Liiklusseadus MKM määrus nr 50
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu 	Järelkoolitusest teavitamise vajadus.	Info järelkoolituse kohta (selgitus)	2021	Puuduvad seadusemuudatused

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piiratud juhtimisõiguse taotlemine ✓ Algaja juhi 2-aastase perioodi lõppemine ✓ Juhiloa taotlemine ✓ Juhiloa vahetamine 	Juhiloa peab isikule füüsilisel kujul väljastama.	Juhiluba ei pea füüsilisel kujul väljastama, vaid on virtuaalne juhiluba (JÕ on registripõhine)	2023-...	Liiklusseadus MKM määrus nr 50
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Algaja juhi 2-aastase perioodi lõppemine 	Lõppastme koolitus jäetakse viimasele hetkele.	Meeldetuletus- või infokiri, nt 6 kuud enne juhiloa kehtivuse lõppu. Lõppastme koolituse saab sooritada 1 a pärast esmakordset juhtimisõiguse omandamist	Teavitus 2021; 2022-...	Puuduvad seadusemuudatused
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Juhendamise õiguse omamine 	Alaealist saab juhendada vaid seaduslik esindaja.	Seadusemuudatus, alaealist saab juhendada isik, kes vastab tingimustele ning kellel on olemas seadusliku esindaja kirjalik nõusolek.	2022	Liiklusseadus MKM määrus nr 145
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Juhiloa vahetamine 	EL riikide juhiloa vahetuse taotlust ei saa e-teeninduses teha.	EL liikmesriigi juhiloa vahetuse taotlus e-teeninduses	Teostuse ajakava pole hetkel teada.	Puuduvad seadusemuudatused

12.6 Tuleviku äri- ja infoprotsesside kirjeldus osateenuste kaupa

PIIRATUD JUHTIMISÕIGUSE TAOTLEMINE

Rollid: Taotleja, TA	Taotleja saab esitada taotluse piiratud juhtimisõiguse saamiseks TA büroos, TA e-teeninduses või eesti.ee-s.
Infosüsteemid: Põhisüsteemid: ARIS2, eesti.ee, TA e-teenindus. Toetavad süsteemid: RR, TIS, riigikassa IS, ITDAK	Taotleja peab vastama järgmistele tingimustele: <ul style="list-style-type: none"> ◦ on vähemalt 16-aastane; ◦ on läbinud vastava kategooria koolituse autokoolis või teooriamooduli autokoolis; ◦ olemas kehtiv mootorsõidukijuhi tervisetõend; ◦ olemas kehtiv elektrooniline foto ja allkiri; ◦ ei tohi olla kehtivaid karistusi liikluseaduses ning karistusseadustikus nimetatud liiklussüütegude eest; ◦ on olemas lapsevanema kirjalik nõusolek; ◦ on olemas rohkem kui 185 päeva tagasi Rahvastikuregistris registreeritud elukoht Eestis (vajadusel peab isik esitama alalise elukoha tõendid e-posti teel).
Sisendid: Taotlus, lapsevanema nõusolek, autokooli lõpetamise tunnistuse kanne ARIS2-s, kehtiv tervisetõend (või päring), foto ja allkiri, elukoht Eestis, kehtiva karistuse päring.	
Väljundid: Piiratud juhtimisõiguse kanne ARIS2-s.	

Tegevuste kirjeldus TA büroos:

- TA teenindaja kontrollib taotleja automaatkontrolli tulemusi:
  - RR-st isiku- ja elukoha andmeid;
  - ARIS2-st juhtimisõiguse kategooriale vastava tervisetõendi kehtivust;
  - ARIS2-st autokooli lõpetamise andmeid.
- Taotluse vormistamisel seotakse taotleja ARIS2-s või ITDAK-s olev foto taotleja poolt soovitud elektroonilise foto ja allkirjaga.
- Edasi peab isik sooritama teooria- ning sõidueksamid.
- Enne taotluse lõpetamist peab olema tasutud riigilõiv. Riigilõivu tasumine on nähtav ARIS2-s.

Tegevuste kirjeldus eesti.ee-s ja TA e-teeninduses:

- Taotleja logib sisse eesti.ee-sse või TA e-teenindusse ID-kaardi, mobiil-ID või SMART-ID abil.
- Täidetud tingimused on eesti.ee-s või TA e-teeninduses märgitud rohelise ringiga, mille sees on linnuke. Täitmata tingimused kuvatakse punase keelumärgiga.
- Piiratud juhtimisõiguse taotluse alustamiseks tuleb e-teeninduse avalehelt või „Juht“ lehelt valida „Piiratud juhtimisõiguse taotlemine,“ mille järel avaneb taotlus.
- RR päringu järel kuvatakse taotleja seaduslik(ud) esindaja(d), isik peab valima osapoole, kellele saadetakse teade taotluse kinnitamiseks.
  - Taotlejale kuvatakse seadusliku esindaja e-posti aadress, mis on eesti.ee-s, kuid vajadusel saab taotleja lisada uue e-posti aadressi.
- Lapsevanem (või eestkostja) saab teate eesti.ee-s ja e-posti aadressile ning logib samuti eesti.ee lehele või TA e-teenindusse ja annab nõusoleku.
- Isik peab tasuma riigilõivu. Riigilõivu tasumine on nähtav ARIS2-s. Riigilõivu saab tasuda eesti.ee-s, e-teeninduses ja büroos taotluse esitamise käigus või saab isik kasutada

ettemaksu.

- Edasi avaneb vaade, kust taotleja saab teooriaeksamile aega broneerida. Antud hetkest liigub taotleja edasi järgmisesse osateenusesse.

JUHILOA TAOTLEMINE

Rollid: Taotleja, TA

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2 eesti.ee, TA e-teenindus.
Toetavad süsteemid: RR, KARR, TIS, riigikassa IS, ADS.

Sisendid: Taotlus, autokooli lõpetamise kanne ARIS2-s, kehtiv tervisetõend (või päring), foto ja allkiri, kehtiva karistuse päring, elukoht Eestis.

Väljundid: Juhiloa kanne ARIS2-s, juhiluba või otsus juhiluba mitte väljastada.

- Esmane juhiluba lakkab olemast, kuid säilib nn kaheaastane algaja juhi periood.
- Juhiluba ja juhtimisõigust saab eesti.ee-s ja TA e-teeninduses taotleda, kui on täidetud järgmised tingimused: vähemalt 17,5-aastane;
  - läbitud vastava kategooria koolitus autokoolis;
  - kehtiv mootorsõidukijuhi tervisetõend;
  - kehtiv elektrooniline foto ja allkiri;
  - ei tohi olla kehtivaid karistusi liiklusseaduses ning karistusseadustikus nimetatud liiklussüütegude eest (juhul, kui taotlejal on kehtiv karistus, kuvatakse läbi KARR-i kuupäev, alates millest saab isik taotluse esitada. Kui karistus on täitmata, siis info täitmata karistuse kohta);
  - rohkem kui 185 päeva tagasi RR-s registreeritud elukoht Eestis (vajadusel peab isik esitama alalise elukoha tõendid).

Tegevuste kirjeldus TA büroos:

- Taotluse esitamisel TA büroos esitab Taotleja juhtimisõiguse ja juhiloa saamiseks taotluse koos:
  - isikut tõendava dokumendiga, kui dokumenti pole, kasutatakse isiku tuvastamiseks sõrmejäljelugejat;
  - juhtimisõiguse kategooriale vastava kehtiva tervisetõendiga juhul, kui tervisetõendi andmed puuduvad ARIS2-s;
  - autokooli tunnistusega juhul, kui tunnistuse andmed puuduvad ARIS2-s;
  - isik teeb teenindusbüroos uue nõuetekohase foto juhul, kui ARIS2-s või ITDAK-s olev allkirja- ja näokujutis on vanemad kui viis aastat.
- Taotluse vormistamisel seotakse taotleja ARIS2-s või ITDAK-s olev foto taotleja poolt soovitud elektroonilise foto ja allkirjaga.
- Andmete juures kuvatakse isikule võimalus tellida juhiluba füüsilisel kujul.
- Kui isik soovib juhiluba füüsilisel kujul saada, määratakse juhiloa kättesaamise koht – taotleja valik, kas tulla järele büroosse või saadetakse juhiluba postiga lihtkirjana tema aadressile. Juhiloa plastikkaardil tellimine pole kohustuslik, kuna seadusemuudatuse järel on juhiluba virtuaalne ning registripõhine.
- Juhul, kui isik soovib juhiloa kätte saada büroost, kuid volitada selleks teist osapoolt, saab ta selle volituse kohe taotluse juures anda.
- Juhiloa taotlemisel peab isik tasutama riigilõivu. Riigilõivu tasumine on nähtav ARIS2-s.
- Taotlus trükitakse välja ning esitatakse taotlejale allkirjastamiseks.

- Seejärel suunatakse taotleja TA teooriaeksami registreerimisele.

Tegevuste kirjeldus eesti.ee-s ja TA e-teeninduses:

- Taotleja logib sisse eesti.ee-sse ID-kaardi, mobiil-ID või SMART-ID abil.
- Täidetud tingimused on eesti.ee-s ja TA e-teeninduses märgitud rohelise ringiga, mille sees on linnuke. Täitmata tingimused kuvatakse punase keelumärgiga. Juhiloa taotluse alustamiseks tuleb eesti.ee avalehelt või „Juht“ lehelt valida „Juhtimisõiguse ja juhiloa taotlemine,“ mille järel avaneb taotlus.
- Juhiloa taotlemisel peab isik tasuma riigilõivu. Riigilõivu tasumine on nähtav ARIS2-s.
- Edasi avaneb vaade, kust taotleja saab aega broneerida teooriaeksamile. Antud hetkest liigub taotleja edasi järgmisesse osateenusesse.
- Kui isik soovib juhiluba füüsilisel kujul saada, määratakse juhiloa kättesaamise koht – taotleja valik, kas tulla järele büroosse või saadetakse juhiluba postiga lihtkirjana tema aadressile.
  - E-teeninduses saab isik kohe volitada teist osapoolt dokumendile järele minema.
  - Juhiluba tuleb välja võtta büroost 12 kuu jooksul alates juhiloale märgitud kehtivuse alguse kuupäevast. Kui juhiluba ei võeta välja ettenähtud aja jooksul, muutub juhiluba kehtetuks.

TA TEOORIA- JA SÕIDUEKSAMILE REGISTREERIMINE JA LÄBIMINE

Rollid: TA, taotleja

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2, eesti.ee, TA e-teenindus

Toetavad süsteemid: RR, KARR, TIS, riigikassa IS

Sisendid: Taotlus juhiloa/juhtimisõiguse saamiseks, autokoolis läbitud teooriamooduli või autokooli läbimise kanne ARIS2-s (või tunnistus), kehtiv tervisetõend (või päring), kehtiva karistuse päring, elukoht Eestis.

Enne teooriaeksamile registreerumist peab olema esitatud juhtimisõiguse taotlus ja juhtimisõiguse saamise tingimuse peavad olema täidetud.

Taotleja peab vastama järgmistele tingimustele:

- läbitud vastava kategooria koolitus autokoolis või teooriamoodul;
- kehtiv mootorsõidukijuhi tervisetõend;
- ei tohi olla kehtivaid karistusi liiklusseaduses ning karistusseadustikus nimetatud liiklussüütegude eest;
- rohkem kui 185 päeva tagasi Rahvastikuregistris registreeritud elukoht Eestis (vajadusel peab isik esitama alalise elukoha tõendid).

Väljundid: Eksami sooritamise või mittesooritamise märged ARIS2-s. Sõidueksami sooritamise korral juhtimisõiguse kanne ARIS2-s.

Tegevuste kirjeldus TA büroos:

- TA teenindaja tuvastab taotleja isikut tõendava dokumendi alusel või kasutatakse isiku tuvastamiseks sõrmejäljelugejat.
- Taotleja saab teooriaeksami registreerida juba peale autokoolis teooriamooduli läbimist.
- Enne eksami registreerumist peab olema tasutud riigilõiv.
- Taotleja valib teooriaeksami toimumise aja vastavalt vabadele aegadele ARIS2-s.
- Tehakse eksamiaja broneeringu kanne ARIS2-s.
- Teooriaeksami toimumiskohaks on TA teenindusbüroo. TA teooriaeksami saabudes tuvastatakse taotleja isikut tõendava dokumendi alusel või sõrmejäljelugejaga.
- Taotleja sooritab teooriaeksami teenindusbüroos.
- Vahetult pärast eksami lõpetamist kuvatakse taotlejale teooriaeksami tulemused, mis kinnitatakse TA teenindaja poolt ARIS2-s:
  - sooritatud teooriaeksam on kehtiv 12 kuud alates eksami sooritamise päevast ning taotlejal on õigus registreerida end sõidueksamile;
  - kordueksamit võib teha mitte varem kui ülejäämisel päeval alates teooriaeksami mittesooritamisest.
- Taotleja suunatakse uue teooriaeksami aja registreerimisele riigilõivu tasumise nõudega järgnevatel juhtudel:
  - eksami mittesooritusel;
  - eksamikorra rikkumisel;
  - taotleja hilinemisel või mitteilmumisel;
  - taotlejal puudub kehtiv isikut tõendav dokument ja teda ei ole võimalik tuvastada sõrmejälje abil.
- TA sõidueksamile saab registreeruda pärast sooritatud teooriaeksami.
- Tehakse eksamiaja broneeringu kanne ARIS2-s.
- Taotleja valib sõidueksami toimumise aja vastavalt vabadele aegadele eesti.ee-s või TA e-teeninduses.
- Sõidueksamitele võib isiku registreerida ka autokool, kui isik on andnud vastava volituse.
- Sõidueksam viiakse läbi taotleja valitud büroos, esinduses või tegevuskohas eelnevalt registreeritud kuupäeval ning kellaajal.
- Taotleja tasub riigilõivu. Taotleja saab riigilõivu tasumiseks kasutada ettemaksu ning tasuda soovi korral koos teooria- ja sõidueksami riigilõivu.
- TA sõidueksamile saabudes tuvastatakse taotleja isikut tõendava dokumendi alusel või sõrmejäljelugejaga.
- Viiakse läbi sõidueksam, mille käigus TA eksamineerija kannab sõidueksami kaardile eksami andmed ja otsuse sõidueksami sooritamise või mittesooritamise kohta:
  - elektroonilisel sõidueksami kaardil olevad andmed kanduvad läbi SEP-i ARIS2-te automaatselt.
- Info eksami sooritamise kohta antakse taotlejale suuliselt kohe. Sõidueksami protokoll ja otsus on taotlejale nähtav TA e-teeninduse keskkonnas. Sõidueksami sooritamise korral omistatakse juhtimisõigus.
- TA eksamineerija annab taotlejale informatsiooni tema edasise tegevuse kohta:
  - eksami sooritamisel juhiloa kättesaamiseks;

- eksami mittesooritamisel korduseksamile registreerumiseks ning riigilõivu tasumiseks.
- Taotleja suunatakse uue sõidueksami aja registreerimisele riigilõivu tasumise nõudega järgnevatel juhtudel:
  - eksami negatiivsel sooritusel;
  - eksamikorra rikkumisel;
  - taotleja hilinemisel või mitteilmumisel;
  - taotlejal puudub kehtiv isikut tõendav dokument ja teda ei ole võimalik tuvastada sõrmejälje abil.

Pärast iga kolmandat mittesooritatud sõidueksamit peab isik läbima autokoolis jätkuõppe.

Tegevuste kirjeldus eesti.ee-s ja TA e-teeninduses:

- Taotleja logib sisse eesti.ee-sse või TA e-teenindusse ID-kaardi, mobiil-ID või SMART-ID abil.
- Teooria- ja sõidueksamitele võib isiku registreerida ka autokool, kui isik on andnud vastava volituse.
- Taotleja saab teooriaeksami registreerida juba peale autokoolis teooriamooduli läbimist.
- Taotleja valib teooriaeksami toimumise aja vastavalt vabadele aegadele eesti.ee-s või TA e-teeninduses. Hiljem saab taotleja eksamiaega muuta.
- Taotleja sooritab teooriaeksami teenindusbüroos.
- Teooriaeksami tulemust näeb taotleja hiljem eesti.ee-st ning TA e-teenindusest.
- Isik TA sõidueksamile saab registreeruda pärast sooritatud teooriaeksamit.
- Sõidueksamile registreerimiseks, logib taotleja sisse eesti.ee-sse või TA e-teenindusse ID-kaardi, mobiil-ID või SMART-ID abil.
- Taotleja valib sõidueksami toimumise aja vastavalt vabadele aegadele eesti.ee-s või TA e-teeninduses.
- Sõidueksam viiakse läbi taotleja valitud büroos, esinduses või tegevuskohas eelnevalt registreeritud kuupäeval ning kellajal.
- Taotleja tasub riigilõivu, kui seda varasemalt teinud pole. Riigilõivu tasumiseks saab kasutada ettemaksu.
- TA sõidueksamile saabudes tuvastatakse taotleja isikut tõendava dokumendi alusel või sõrmejäljelugejaga.
- Viiakse läbi sõidueksam, mille käigus TA eksamineerija kannab sõidueksami kaardile eksami andmed ja otsuse sõidueksami sooritamise või mittesooritamise kohta:
  - elektroonilisel sõidueksami kaardil olevad andmed kanduvad läbi SEP-i ARIS2-te automaatselt.
- Sõidueksami tulemust näeb taotleja hiljem eesti.ee-st ning TA e-teenindusest.

ALGAJA JUHI 2-AASTASE PERIOODI LÕPPEMINE

Rollid: Juhiloa omanik, TA

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2,
eesti.ee, TA e-teenindus

Toetavad süsteemid: RR,
KARR, TIS, riigikassa IS,
EUCARIS2.

Tegevuste kirjeldus:

- Pärast juhtimisõiguse omistamist saadetakse isikule RR-s märgitud e-posti aadressile ajakava ning tegevusplaan edasiste kohustuslike sammudega. Järgnevad sammud on nähtavad ka eesti.ee-s.
- Juhiloa omamise esimese kahe aasta jooksul peab isik läbima lõppastme koolituse. Aasta pärast juhiloa väljastamist saab isik

Sisendid: Autokoolis lõppastme koolituse läbimise kanne ARIS2-s; foto ja allkiri; kehtiva karistuse päring, kehtiv tervisetõend, elukoht Eestis.

Väljundid: Kanne ARIS2-s, juhiluba või otsus juhiluba mitte väljastada

- registreerida ennast lõppastme koolitustele tingimustel:
- puudub kehtiv karistus viimase 12 kuu jooksul;
  - omama alalist elukohta Eestis ja selle kohta peab olema vastav kanne RR-s (vajadusel peab esitama alalise elukoha tõendid);
  - juhtimisõiguse kategoriale vastav kehtiv tervisetõend;
- Lõppastme koolituste läbimisel teeb autokool kande liiklusregistrisse. Juhul, kui isik pole koolitust läbinud, saadetakse välja automaatsed meeldetuletused.
  - ARIS2 teostab järgmised automaatkontrollid:
    - KARR-st isiku kehtivate karistuste tuvastamiseks;
    - RR-st isiku- ja elukohaandmeid;
    - TIS-st juhtimisõiguse kategoriale vastava tervisetõendi kehtivust;
    - ARIS2-st lõppastme koolituse läbimise andmeid;
    - EUCARIS2-st liikmesriikidest omistatud juhtimisõiguse või väljastatud juhiloa andmeid.
  - Andmete juures kuvatakse isikule võimalus tellida juhiluba füüsilisel kujul.
  - Kui isik soovib juhiluba füüsilisel kujul² saada, määratakse juhiloa kättesaamise koht – taotleja valik, kas tulla järele bürosse või saadetakse juhiluba postiga lihtkirjana tema aadressile.
    - E-teeninduses saab isik kohe volitada teist osapoolt dokumendile järele minema.
    - Juhiluba tuleb välja võtta büroost 12 kuu jooksul alates juhiloale märgitud kehtivuse alguse kuupäevast. Kui juhiluba ei võeta välja ettenähtud aja jooksul, muutub juhiluba kehtetuks.
  - Kui algaja juhi 2-aastasel perioodil on taotlejalt juhtimisõigus ära võetud või kehtetuks tunnistatud, liigub isik teise osateenusesse - sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu.
  - Juhiloa kehtivus on 10 aastat (C-, D-kategooria ja C1-, D1-alamkategooria mootorsõiduki ning CE-, DE-kategooria ja C1E-, D1E-kategooria juhiluba antakse välja kehtivusega viis aastat).

JUHILOA VAHETAMINE

Rollid: Taotleja, TA

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2, eesti.ee, TA e-teenindus.

Toetavad süsteemid: RR, TIS, EUCARIS2, ADS

Sisendid: Taotlus juhiloa vahetamiseks, foto ja allkiri, kehtiv tervisetõend, elukoht Eestis.

Taotleja peab vastama järgmistele tingimustele:

- kehtiv mootorsõidukijuhi tervisetõend;
- kehtiv elektrooniline foto ja allkiri;
- rohkem kui 185 päeva tagasi RR-s registreeritud elukoht Eestis (vajadusel peab isik esitama alalise elukoha tõendid).

Tegevuste kirjeldus TA e-teeninduses või eesti.ee-s:

- Juhiloa kehtivuse lõppkuupäeva lähenedes teeb ARIS2 vajalikud päringud ning kontrollib isiku vastavust tingimustele.

² Isik saab füüsilisel kujul juhiloa tellida hiljem „minu dokumentide“ alt (erandteenus).

Väljundid: Kanne ARIS2-s, juhiluba või otsus juhiluba mitte väljastada

- Isikule saadetakse e-postile teade juhiloa vahetamise vajadusest riigilõivu maksmise linkidega ja infoga juhiloa väljastamise kohta RR-i elukoha aadressile. Kui isik soovib väljastuskohta muuta, peab isik logima TA e-teenindusse või eesti.ee-sse ning taotluse andmeid parandama.
- Peale riigilõivu tasumist uuendab ARIS2 automaatselt juhiloa andmeid liiklusregistris.
- Kui juhiloa kehtivuse tähtajast on möödunud üle viie aasta, tuleb sooritada ka liiklusteooria- ja sõidueksam.
- Andmete juures kuvatakse isikule võimalus tellida juhiluba füüsilisel kujul.
- Juhul, kui isik soovib juhiluba füüsilisel kujul saada, määratakse juhiloa kättesaamise koht – taotleja võib tellida juhiloa bürosse (kättesaamine ARIS2 andmete alusel allkirja vastu) või saadetakse juhiluba postiga lihtkirjana tema aadressile.
  - Juhul, kui isik soovib, saab ta teist osapoolt volitada dokumenti kätte saama.
- Juhiluba väljastatakse 10 tööpäeva jooksul. Dokumenti ei väljastata, kui juhiloa taotlemise ja vormistamise perioodil on taotlejalt juhtimisõigus ära võetud, peatatud või kehtetuks tunnistatud.

Tegevuste kirjeldus TA teenindusbüroos

- Juhul, kui isikul on probleeme eeltäidetud taotlusega (nt kui puudub nõuete kohane foto) ning ei saa taotlust lõpetada TA e-teeninduses, peab ta pöörduma TA teenindusbürosse.
- Teenindusbüroos esitatakse koos taotlusega:
  - isikut tõendav dokument, kui dokumenti pole kaasas, kasutatakse isiku tuvastamiseks sõrmejäljelugejat;
  - juhtimisõiguse kategooriale vastav kehtiv tervisetõend juhul, kui puuduvad kehtivad andmed ARIS2-s;
  - isik teeb kohapeal uue nõuetekohase foto juhul, kui ARIS2-s või ITDAK-s olev allkirja- ja näokujutis on vanemad kui viis aastat;
  - juhiloa kaotamise korral seletuskiri;
  - juhiloa varguse või hävimise korral politsei- või päästeasutuse tõend.
- TA teenindaja kontrollib taotleja automatiseeritud tulemusi:
  - RR-st isiku- ja elukohaandmeid;
  - ARIS2-st juhtimisõiguse kategooriale vastava tervisetõendi kehtivust;
  - EUCARIS2-t teiste liikmesriikide võimalike juhilubade andmeid.
- Taotluse vormistamisel seotakse taotleja ARIS2-s või ITDAK-s olev foto taotleja poolt soovitud elektroonilise foto ja allkirjaga.
- Juhiloa taotlemisel peab olema tasutud riigilõiv. Riigilõivu tasumine on nähtav ARIS2-s.
- Juhul, kui isik soovib juhiluba füüsilisel kujul saada, määratakse juhiloa kättesaamise koht – taotleja võib tellida juhiloa bürosse (kättesaamine ARIS2 andmete alusel allkirja vastu) või saadetakse juhiluba postiga lihtkirjana tema aadressile.
  - Juhul, kui isik soovib, saab ta teist osapoolt volitada dokumenti kätte saama.
- Juhiluba väljastatakse 10 tööpäeva jooksul. Dokumenti ei väljastata, kui juhiloa taotlemise ja vormistamise perioodil on taotlejalt juhtimisõigus ära võetud, peatatud või kehtetuks tunnistatud.

- TA teenindaja teavitab taotlejat, et juhiluba tuleb büroost välja võtta 12 kuu jooksul alates juhiloale märgitud kehtivuse alguse kuupäevast. Kui juhiluba ei võeta välja ettenähtud aja jooksul, muutub juhiluba kehtetuks.
- Juhiloa kehtivus on 10 aastat (C-, D-kategooria ja C1-, D1-alamkategooria mootorsõiduki ning CE-, DE-kategooria ja C1E-, D1E-kategooria juhiluba antakse välja kehtivusega viis aastat).

JUHENDAMISE ÕIGUSE OMAMINE

Rollid: TA, taotleja

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2, eesti.ee, TA e-teenindus.

Toetavad süsteemid: RR, TIS, KARR.

Sisendid: Isik vastab Liiklusseaduses sätestatud tingimustele

Väljundid: Õigus juhendada või puudub õigus juhendada, kanne ARIS2-s.

Tegevuste kirjeldus TA e-teeninduses või eesti.ee-s:

- Isik omab juhendamise õigust, kui on täidetud järgmised tingimused:
  - juhendajal peab olema kehtiv vastava kategooria mootorsõiduki juhiluba vähemalt viis aastat;
  - juhendajal ei tohi olla kehtivaid karistusi mootorsõiduki joobeseisundis või alkoholi piirmäära ületavas seisundis juhtimise eest ega liiklusnõuete sellise rikkumise eest, mille eest seadus näeb ette juhtimisõiguse äravõtmise või mille eest juhtimisõigus on ära võetud;
  - juhendajal peab olema kehtiv tervisetõend. RR-st kontrollitakse isikuandmeid, ARIS2-st juhtimisõiguse kategooriale vastava tervisetõendi kehtivust. Kontrollitakse juhtimisõiguse kehtivust ARIS2-st.
- Enne juhendamist peab juhendaja kontrollima eesti.ee-st või TA e-teenindusest, kas ta vastab seaduses sätestatud tingimustele. Samuti saab juhendatav teha päringu juhendaja kohta (kas juhendaja vastab tingimustele) ning juhendatavale kuvatakse ainult positiivne või negatiivne vastus.
- Erandiks on välisriigi juhiloaga isikud, kes peavad pöörduma teenindusbüroosse.
- Negatiivse juhendamise õiguse päringu korral, saab juhendaja sisse logides TA e-teenindusse või eesti.ee-sse (ID-kaardi, mobiil-ID või SMART-ID abil) „minu dokumendid“ alt näha täitmata tingimusi.

JUHTIMISÕIGUSE PEATUMINE TERVISETÕENDI AEGUMISEL VÕI TERVISE TÕTTU

Rollid: TA, taotleja

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2

Toetavad süsteemid: TIS, RR, TTO IS.

Sisendid: Tervisetõendi kehtivuse lõppkuupäev, tervisetõendi „EI“-

Tegevuste kirjeldus TA e-teeninduses või eesti.ee-s:

- Tervisetõendi kehtivuse lõppemisel peatub isiku juhtimisõigus automaatselt. Tervisetõendi kehtivuse lõppemise kuupäev on ARIS2-s olemas.
- TA saadab isikule teavituse tervisetõendi lõppemisest 30 päeva enne tervisetõendi kehtivuse lõppemist. Samuti saadetakse teavitus, kui tervisetõendi kehtivus on lõppenud ja juhtimisõigus

otsus .

Väljundid: Juhtimisõiguse peatumine ARIS2-s, juhtimisõiguse taastamine ARIS2-s

peatunud.

- Kui tervisetõend on uuendatud ja andmed jõuavad ARIS2-te, siis süsteem taastab automaatselt ka juhtimisõiguse.
- Kui isiku tervislik seisund ei vasta kehtestatud nõuetele, teeb arst isiku suhtes „EI“-otsuse, mis jõuab TIS-st automaatselt liiklusregistrisse ja isiku juhtimisõigus peatub samuti automaatselt. Isikule saadetakse teavitus juhtimisõiguse peatumise kohta.

TERVISETÕENDI SAAMINE

Rollid: Taotleja, Tervishoiuteenuse osutaja

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: TIS

Toetavad süsteemid: TTO IS, ARIS2

Sisendid: Tervisedeklaratsioon, sh taotleja isiku- ja terviseandmed, Tervisetõendi väljastaja andmed

Väljundid: Tervisetõendi otsus

Tegevuste kirjeldus:

- Mootorsõidukijuht on kohustatud läbima tervisekontrolli või täiendava tervisekontrolli vastavalt LS-le iga kümne või viie aasta järel (tervisekontrolli tegija otsuse alusel tihemini) juhiloa vahetamisel või järgmise tervisekontrolli tähtpäeva saabumisel.
- Taotleja:
  - täidab ja allkirjastab patsiendiportaalis tervisedeklaratsiooni, valides tervisetõendi soovitud kasutusala ning täites vajalikud andmed. Selle tulemusena tekib eeltäidetud ehk taotlemisel tervisetõend.;
  - broneerib tervisetõendi väljastaja vastuvõtu aja ning läheb tervisekontrolli.
- Tervisekontrolli tegija:
  - teeb TIS-st eeltäidetud tervisedeklaratsiooni päringu, mille tulemusena näeb taotleja tervisedeklaratsiooni, eelmisi tervisetõendeid ja nende otsuseid ning tervisetõendi aluseks TIS-s juba olemasolevaid kehtivaid taotleja terviseandmeid;
  - teostab tervisekontrolli vastavalt tervisetõendi kasutusala nõuetele, vajadusel suunab uuringutele;
  - dokumenteerib tervisekontrolli tulemused;
  - lisab tervisetõendi otsused (iga kasutusala kohta), vajadusel muudab eelnevad kehtivad otsused.
- TA pärib tervisetõendi otsuseid TIS-st.

SÕIDUKI JUHTIMISE KEELD RIKKUMISE TÕTTU

Rollid: TA, kohus, kohtuväline menetleja, karistuse saanud isik.

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2, eesti.ee, TA e-teenindus

Toetavad süsteemid: RR, KARR

Sisendid: Kohtuotsus, kohtuvälise menetleja otsus

Väljundid: Äravõetud juhtimisõigus

- Kohus või kohtuväline menetleja sisestab isiku põhi- või lisakaristuse „juhtimisõiguse äravõtmine“ andmed KARR-i. Läbi KARR-i liigub isiku karistuse info ARIS2-te. Seejärel ARIS2-s muutub isiku juhtimisõigus olekuks „Äravõetud“.

Tegevuste kirjeldus TA e-teeninduses või eesti.ee-s:

- Isik, kellel on kehtiv karistus, saab karistusega seotud kuupäevi näha eesti.ee-s ja TA e-teeninduse keskkonnas. Samuti kuvatakse isikule vajalikud sammud juhtimisõiguse taastamiseks.
- Kui isikult on juhtimisõigus põhi- või lisakaristusena ära võetud kuni kuueks kuuks, taastub juhtimisõigus pärast karistuse tähtaja möödumist.

- Kui isikult on juhtimisõigus põhi- või lisakaristusena ära võetud vähemalt kuueks kuuks, kuid vähemaks kui 12 kuuks, saab mootorsõiduki juhtimisõiguse taastada juhul, kui isik sooritab edukalt liiklusteooriaeksami.
- Kui isikult on juhtimisõigus põhi- või lisakaristusena ära võetud 12 kuuks või kauemaks, saab juhtimisõiguse taastada juhul, kui isik sooritab edukalt nõutava liiklusteooria- ja sõidueksami. Liiklusteooriaeksami võib isik sooritada ka ajal, mil juhtimisõigus on karistusena ära võetud, kuid mitte varem kui 12 kuud enne karistuse tähtaja möödumist. Sõidueksamit ei saa isik sooritada enne karistuse tähtaja möödumist.
- Kui juhiloa omamise esimese kahe aasta jooksul on isikul juhtimisõigus karistuseks ära võetud, tunnistatakse tema juhtimisõigus ja talle väljastatud juhiluba kehtetuks. Kui isikule on antud mõne kategooria juhtimisõigus enne juhiloa esmakordset väljastamist, siis nende kategooriate juhtimisõigust ei tunnistata kehtetuks. Juhtimisõigust ja uut juhiluba võib ta taotleda pärast järelkoolituse läbimist ning liiklusteooria- ja sõidueksami edukat sooritamist.

VOLITAMINE

Rollid: TA, volitaja

Infosüsteemid:

Põhisüsteemid: ARIS2, eesti.ee, TA-e-teenindus

Toetavad süsteemid: RR, ÄR

Sisendid: Volitaja, volitatava ning volitatava objektiga seotud andmed. Volituse ajapiirang

Väljundid: Volikiri ja kehtiv volitus, kanne ARIS2-s.

Tegevuste kirjeldus TA e-teeninduses või eesti.ee-s

- E-teeninduses tehtud volitus kehtib e-teeninduse ning büroo kohapealsetele toimingutele.
- Isik logib sisse eesti.ee-sse või TA e-teenindusse ID-kaardi, mobiil-ID või SMART-ID abil.
- Vajadusel saab isik volitada ka teise teenuse sees teist osapoolt dokumenti kätte saama. Selleks valib isik dokumendi kätte saamiseks teenindusbüroo ning volitamine. Seejärel täidab isik volitamise taotluse.
- Lisaks saab isik vormistada volituse autokoolile. Autokool saab registreerida isikut sõidueksamile.
- Volitajale kuvatakse autokooli volitamise võimalus eksamile registreerimisel.

Tegevuste kirjeldus TA teenindusbüroos

- Teenindusbüroosse kohale tulles esitab isik kirjalikul kujul volituse, mille TA teenindaja kannab ARIS2-te. Kui taotlus esitatakse teenindusbüroos, siis volitus kehtib ainult büroos tehtavatele toimingutele. Võimaluse korral saab isik eelnevalt e-kirjaga digiallkirjastatud volituse saata.

12.6.1 To-be äri- ja infoprotsessijoonis

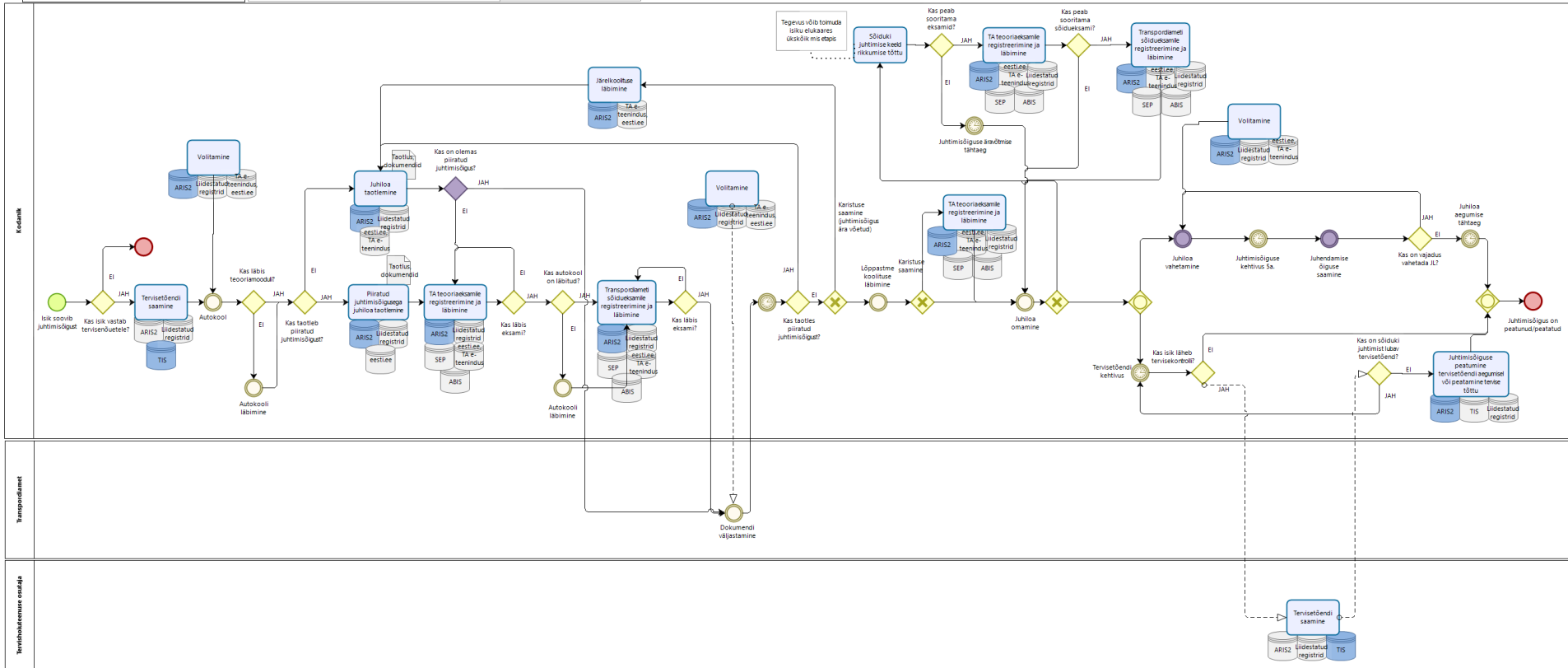
Järgmisel lehel on kuvatud juhtimisõiguse omamise tulevikuvaate äri- ja infoprotsessi joonis.

Juhtimisõiguse omanine to-be

Author: KPMG
Version: 1.0
Description: Rollid, Taotleja, Transpordiamet, Tervishoiuteenuse osutaja

Infoüsteimid:
 ARIS2 - Liiklusregister
 TA E-teenindus
 RR - Rahvastikuregister
 TIS - Tervise infoüsteem
 SEP - Sõidukaamprogramm (ARIS2 moodul)
 KARR - Karistusregister
 RI - Riigikassa infoüsteem
 EUACARIS - EI riikide vaheline sõidukite ja juhilubade andmeid vahetav infoüsteem
 TTO IS - Tervishoiuteenuse osutaja kasutatav infoüsteem
 ABIS - Automatiseeritud biomeetrilise tuvastuse süsteem

ARIS2-iga liidestatud registrid:
 TIS
 RR
 KARR
 RI
 EUACARIS
 ABIS

Joonis 5. To-be juhtimisõiguse omanine

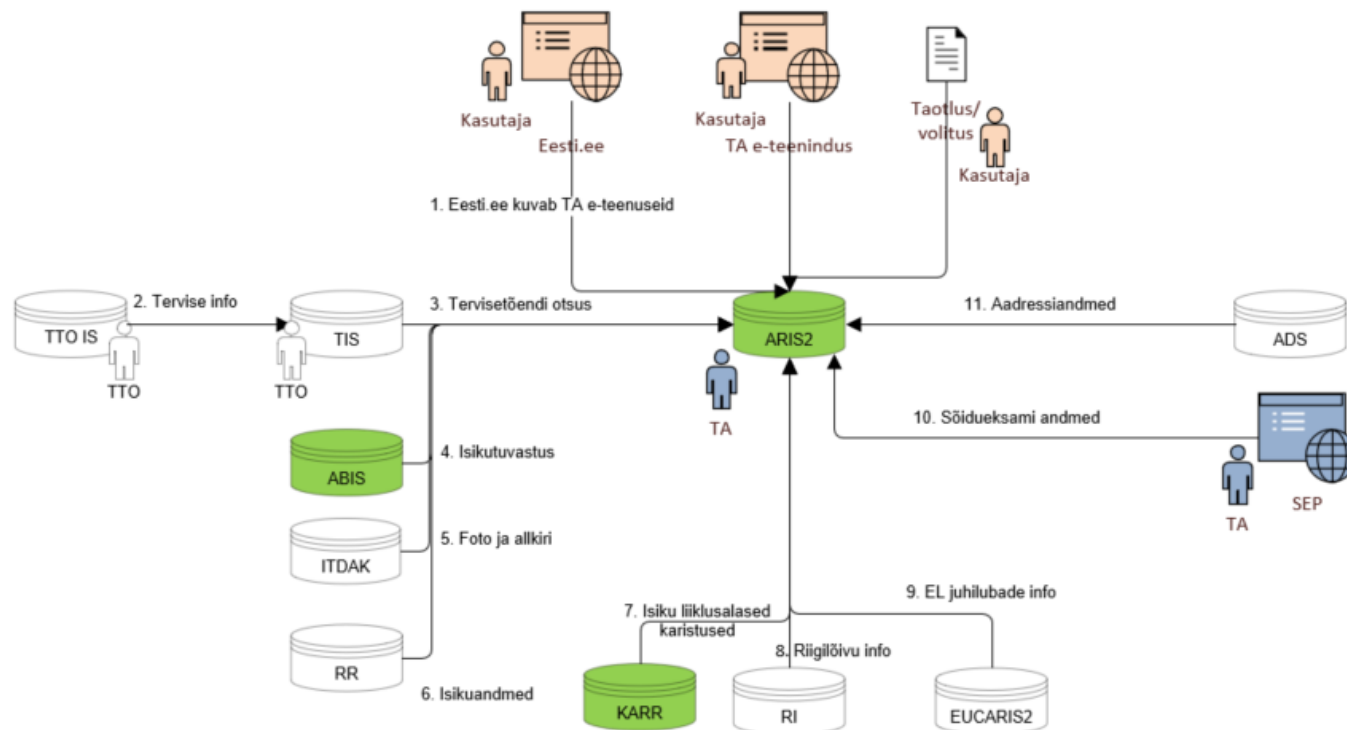
12.6.2 Andmevood

Juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse arhitektuursele vaatele on eesti.ee nn raamiks asutuse e-teenusele. Tulevikus on kasutajal võimalus e-teenuse tarbimiseks siseneda portaalist eesti.ee kui ka olemasolevast TA e-teenindusest. Eesti.ee portaal kuvab TA e-teenuseid, mille peamine infosüsteem on Liiklusregister (ARIS2). Teenuse majutus, sisu ja haldamine jääb TA Liiklusregistrisse (ARIS2). Liiklusregister on seotud vajalike teiste sündmusteenust toetavate registritega üle X-tee. Tulevikus lisandub identifitseerimissüsteem (ABIS) ning vajalikud on täielikud päringud Liiklusregistri ja Karistusregistri vahel. Tuleviku sündmusteenused eeldavad ka Liiklusregistri edasiarendust ning seetõttu on alljärgneval joonisel märgitud nimetatud komponendid rohelisena.

JUHTIMISÕIGUSE OMAMINE to-be Andmevoogude joonis

Rollid
Kasutaja (omanik, esindaja) – osaleb kõigis osateenustes
TA- Transpordiamet
TTO – Tervishoiuteenuse osutaja

Infosüsteemid:
ARIS2 – Liiklusregister
TA – e-teenindus
RR – Rahvastikuregister
TIS- Tervise infosüsteem
SEP - Sõidueksamiprogramm (ARIS2 moodul)
KARR- karistusregister
EUCARIS2 – EL riikide vaheline sõidukite ja juhilubade andmeid vahetav infosüsteem, RESPER.
TTO IS- Tervishoiuteenuse osutaja kasutatav infosüsteem
ADS – Maa-ameti aadressiandmete infosüsteem postiteenuse osutamiseks
RI – Riigikassa infosüsteem
ITDAK – isikut tõendavate dokumentide andmekogu
ABIS - identifitseerimissüsteem

Joonis 6. To-be juhtimisõiguse andmevood

12.7 Mõjuanalüüs

Allolevas tabelis on välja toodud esmane mõjuanalüüs, kus kirjeldatakse juhtimisõiguse omanise sündmusteenuse kasutuselevõttuga kaasnevate muudatuste mõjusid TA-le. Indikatiivse hinnangu arutamiseks on kasutatud Transpordiameti 2019 ja 2020 aasta statistikat ning Transpordiameti hinnangut.

Arenduskulude arutamisel on kasutatud arendajate eeldatavat keskmist tunnitasu (75 EUR) ning hinnangulist ajakulu, mis arenduseks kulub.

Tabel 7. Transpordiameti mõjuanalüüs

KULUD		Indikatiivne hinnang maksumusele
Olemasolevate infosüsteemide arendused	Sündmusteenuse loomisega kaasnevad infosüsteemide arendused on seotud ARIS2 arendustega (vt 2.8.2). TA peab arvestama mitme e-teeninduse arendusega: uute teenuste lisamine ja väiksed täiendused. Samuti lisandub TA e-teeninduses täiendav liidestus KARR-iga.	~ 70 500 EUR . Kulude sisse on arvestatud ARIS2 ning e-teenindusega seotud arendused (vt tabel 11). ARIS2 ning KARR liidestuse hinnanguline maksumus on ~ 10 000 EUR .
Täiendavate kulutuste tegemine seoses sõrmejäljelugeritega	Täiendava tuvastamisvõimalusena võetakse kasutusele sõrmejäljega tuvastamine. Sellega kaasnevad täiendavad väljaminekud: sõrmejäljelugerite soetamine ning infosüsteemi arendamine (liidestuse loomine ABIS-ga). Kokku oleks TA-l vaja soetada ~170 sõrmejäljelugurit. Turul olevate sõrmejäljelugerite hinnad varieeruvad vahemikus 40-60 EUR.	Sõrmejälje skannerite kulu 6 800 – 10 200 EUR Infosüsteemi liidestamise kulu on ~10 000 EUR Mõlemad kulud on ühekordsed.
Täiendavad kulud seoses autokoolide tegevuslubade väljastamisega	Koostöös MKM-ga hakkab TA väljastama autokoolide tegevuslubasid, millega kaasneb täiendav töökoormus TA-le lubade väljastamise näol.	~4 000 EUR
TULUD		
Koormus väheneb teenindusbüroos	Piiratud juhtimisõiguse toimingute lisamine e-teenindusse vähendab TA teenindusbüroosse pöörduvate isikute arvu. Seaduse muudatuse järel saavad piiratud juhtimisõiguse omajad automaatselt juhiloa, kui tingimused on täidetud, seega väheneb eksamisooritajate arv. EL juhiloa vahetamise viimine e-teenindusse vähendab koormust teenindusbüroodes. Samuti muutub juhendamise õigus	Eeldusel, et 50% piiratud juhtimisõiguse taotlejatest teeb taotluse e-teeninduses, vähenevad TA teenindusbürooga seotud kulud aastas ~300 EUR . Eeldusel, et 30% EL riikide juhiloa vahetajatest teevad taotluse e-teeninduses, vähenevad TA

	proaktiivseks, seega kaob selle toimingu vajadus nii teenindusbüroos kui ka TA e-teeninduses.	teenindusbürooga seotud kulud aastas ~6 300 EUR . Juhendamise õigusega seotud kulud vähenevad TA-s aastas ~78 800 EUR võrra .
Info koondamine	Info koondamine ühe sündmusteenuse alla annab kasutajale suurema osa tööriistadest, et oma toiminguid läbi viia. Kompaktse ning lihtsasti kättesaadava info olemasolul ei pea kasutaja pöörduma teenindusbüroosse või infotelefonilt täiendavat informatsiooni küsima.	Eeldusel, et 25% kasutajatest leiab informatsiooni sündmusteenustest üles, vähenevad TA aastas klientide nõustamisega seotud e-kirja toimingute kulud ~49 000 EUR .
Töötajate võimekuse kasv	Kuna vähem aega kulub nt korduvatele tegevustele või info jagamisele, saavad töötajad pühendada rohkem aega keerukamatele olukordadele ning asutuse edasisele arengule.	
Plastikkaardil juhiluba muutub vabatahtlikuks	Seadusemuudatuse järel ei pea TA väljastama juhiluba plastikkaardil, vaid juhiluba on virtuaalne ning registripõhine. Seega vabaneb oluliselt tööaega plastikkaardiga seotud toimingute arvelt. Vajadusel saab isik plastikkaardi postiga koju või teenindusbüroosse tellida.	Eeldusel, et juhiloa väljastamisest loobub 50% kasutajatest, võidab TA aastas väljastamisega seotud kuludega ~78 900 EUR .

Järgnevas tabelis on välja toodud esmane mõjuanalüüs, kus kirjeldatakse juhtimisõiguse omanise sündmusteenuse kasutuselevõttuga kaasnevate muudatuste mõjusid kasutajale.

Tabel 8. Kasutaja mõjuanalüüs

TULUD	
E-teeninduse parendamine	<p>Kasutajatel on rohkem võimalusi e-teeninduses. Alaealised saavad toiminguid teha e-teeninduses, piiratud juhtimisõiguse taotluse tegemine ning täiendavad liidestused muudavad kasutaja jaoks e-teeninduse keskkonna oluliselt mugavamaks ning isikud ei pea pöörduma nii tihti TA teenindusbüroosse.</p> <p>Parandused Kaupmehe lehel tasumisega, kus kasutajad registreeritakse eksamile kohe pärast tasumist, isegi kui tekib mingi tõrge TA lehele naasmisega.</p>
Eksami järjekordade lühenemine	<p>Kuna seadusemuudatuse järel ei pea piiratud juhtimisõigusega juhiloa vahetamisel juhiloaks tegema täiendavat eksamit, väheneb mõnevõrra eksamite sooritajate arv.</p> <p>Kuna TA hakkab tegelema autokoolide tegevuslubade väljastamisega, saab TA rakendada täiendavaid meetmeid autokoolidele, mille eksamineeritavate läbivusprotsent on tugevalt alla keskmise (k.a</p>

	tegevusloa peatada või kehtetuks tunnistada).
Tuvastamisel ei pea isikut tõendavat dokumenti kaasa võtma	Kasutusele võetav uus lahendus (sõrmejäljelugeja) võimaldab isikut tõsikindlamalt ja kiiresti tuvastada sõrmejälje abil ning lisaks enam ei jää tegevused pooleli juhul, kui isik on unustanud oma dokumendid koju.
Juhendamise õigus on proaktiivne	Seadusemuudatuse järel ei pea isikud enam taotlema juhendamise õigust ega tasuma riigilõivu. Juhendada võivad kõik isikud, kes vastavad juhendaja tingimustele. Samuti muutub alaealiste juhendamine – seadusemuudatuse järel saavad alaealisi juhendada kõik isikud, kes vastavad ettenähtud tingimustele ning kellel on seadusliku esindaja kirjalik nõusolek, varasemalt sai alaealist juhendada vaid seaduslik esindaja. Proaktiivne juhendamise õigus tõstab juhendajate arvu ning juhendatavad saavad paremini valmistuda eksamiteks. Parem ettevalmistus eksamiteks suurendab potentsiaalselt eksamite läbimise protsente.
Virtuaalse juhiloa olemasolu	Isikud ei pea enam juhiluba füüsilisel kujul välja võtma, kuna juhiluba on virtuaalne ja registripõhine. Vajadusel saavad isikud endale juhiloa plastikkujul koju või teenindusbüroosse tellida.
Meeldetuletuste saamine vajalike tegevuste kohta	Kasutajad saavad täiendavaid meeldetuletusi aegsasti enne lõpptähtaja saabumist. Täiendavad teavitused edastatakse nii jätkuõppe kui lõppastme koolituse kohta. Lisaks viiakse lõppastme koolitus teisele aastale.
Info koondamine	Kasutajad näevad läbi oma elukaare vajalike tegevuste nimekirja ning võimalikke menetlustappe.
Karistuse saamisel kuvatakse vajalikud tegevused ning kuupäevad	Kui isikul on äravõetud või kehtetuks tunnistatud juhtimisõigus, siis tänu liidestusele KARR-ga kuvatakse talle kuupäev, alates millest juhtimisõigus taastub automaatselt või vajalikud tegevused, mida isik peab tegema juhtimisõiguse taastamiseks või saamiseks.

12.8 Haldusmudel ja arendusplaan

Sündmusteenuse osutamises osalevate osateenuste osutajate uus töökorraldus tuleneb varasemalt väljatöötatud arendus- ja haldusmudelitest, mis on esitatud dokumendis "Sündmusteenuste analüüsi lõpparuanne".

Haldusmudel on kolmetasemeline³:

1. Avalike teenuste portfelli juhtimise tase

- a. katab kõikide avalike teenuste (sh sündmusteenused ja osateenused) ülesel tasandil teenuste kataloogi pidamise, teenuste ja nende osutamise kanalite strateegia kujundamise ja standardite valikuga seotud tegevusi ja vastutusi.

2. Sündmusteenuse juhtimise tase

- b. katab konkreetse sündmusteenuste juhtimise ja arendusega seotud tegevusi ja vastutusi,

³ „Sündmusteenuste analüüs“, PWC ja Trinidad Wiseman, 15.06.2020

juhindudes samal ajal avalike teenuste portfelli juhtimise tasemest.

3. Osateenuse juhtimise tase

- c. katab konkreetse osateenuse osutamise, juhtimise ja arendustega seotud tegevusi ja vastutusi. Osateenuste tase juhindub ühtlasi nii avalike teenuste portfelli juhtimise tasemest kui ka sündmusteenuste tasemest.

Sündmusteenuste ülesed rollid

Järgnevas tabelis näitame sündmusteenuste üleselt määratletud rolle:

Tabel 9. Rollid

Roll	Rollitäitja
Avalike teenuste portfelli haldur	MKM / RM
Sündmusteenuste portfelli haldur	MKM
IT tööstus	ITIL
Riigi infosüsteemi omanik	RIA
Juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse omanik	TA

12.8.1 Osateenuste pakujate võimalik uus töökorraldus

Järgnevalt anname ülevaate sündmusteenuste ülestest rollidest ning teeme ettepaneku, millised asutused võiksid täita juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse siseseid rolle. Sündmusteenuste siseseid rollid on sündmusteenuse omanik, osateenuse omanik, osateenuse osutaja - need rollid määratakse iga sündmusteenuse jaoks eraldi.

Osateenuste omanikud ja osutajad

Tabel 10. Töökorraldus

Osateenus	Osateenuse omanik	Osateenuse osutaja
Piiratud juhtimisõiguse taotlemine	TA	TA
Juhiloa taotlemine	TA	TA
TA teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine	TA	TA
Algaja juhi 2-aastase perioodi lõppemine	TA	TA
Juhiloa vahetamine	TA	TA
Juhtimisõiguse peatumine tervisetõendi	TA	TA

aegumisel või tervise tõttu		
Tervisetõendi saamine	Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemide arendamise osakond	Perearst, töötervishoiuarst või tervishoiuteenuse osutaja juurde moodustatud liiklusmeditsiini komisjon). Kaitseväes võib tervisekontrolli teha eriarstiabi tegevusloa alusel tegutsev arst
Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu	TA	TA
Juhendamise õiguse omamine	TA	TA
Volitamine	TA	TA

Uuel töökorraldusel on oluline:

1. Info jagamine osapoolte vahel

- a. Sündmusteenuse portfelli haldur on MKM. Sündmusteenuse omaniku ootused:
  - i. seotud osapooltele informatsiooni jagamine nii asutusesiseselt kui sündmusteenuste üleselt. Võiks olla informatiivne leht, mis kajastab, kui kaugel teatud projektid on ning lisaks ülevaadet peamistest tulemitest. See võimaldaks teatud sündmusuteenuste üleseid paralleele paremini esile tõstatada. Ootus, et on võimalikult lihtsalt ja mugavalt märkida, kui oled huvitatud teemaga seotud teavitustest. TA on huvitatud tervisetõendi uuendamisega seotud sündmusteenusest, mida annab kasutajale lihtsamaks muuta, kui too saab kohe valida, millistel võimalikel eesmärkidel tervisetõendit kasutab (nt töötervishoiukontroll ja juhilubade vahetamiseks).
  - ii. olla kaasatud aruteludesse, et leida ühiseid kokkupuutepunkte teiste sündmusteenustega (nt tervisetõendi taotlemine).
  - iii. Õigusloomega seotud muudatuste toetamine. MKM-l on kõige parem ülevaade sündmusteenuste üleselt. Muudatustega seoses on vajalik üle kontrollida ja analüüsida, milliseid seadusi tuleb täiendada või ajakohasemaks muuta. Näiteks üks andmebaas võib olla seotud mitme sündmusteenusega ning seetõttu on mõistlik, et andmebaasi põhimäärusega seotud muudatused kogutaks kokku ning vajalikke muudatusi hinnatakse ühtselt, mitte ainult ühe sündmusteenuse põhisel.
- b. Sündmusteenuste baastehnoloogia ja standardite haldamine on RIA vastutada, sellest tulenevalt on oluline info jagamine teiste sündmusteenuste omanikega. Sündmusteenuse omaniku ootused:
  - i. saada ajakohast infot seoses teiste sündmusteenuste arendusplaanidega või sündmusteenustega seotud projektidega (nt nn riiklik postkast);

2. Sündmusteenuse rahastamine

- a. Sündmusteenuse omaniku ootus portfelli haldurile on teenuse kaasfinantseerimine. Kuna

sündmusteenused kuvatakse eesti.ee-s, siis on sündmusteenuse tuleviku arhitektuur keerukam, kui tänane ning vajab arendamist. Pikas perspektiivis on sündmusteenuse elukaare jätkusuutlikuks arenguks on vajalik planeerida ressursi teenuste pidevaks arenduseks ning vastavalt infosüsteemide täiendusteks.

Allolevas tabelis on välja toodud infosüsteemidega seotud arendusvajadused ning vastutajad. Arenduste maksumust pole võimalik piisava täpsusega välja tuua eelanalüüsi käigus. Hinnangulised maksumused saab välja tuua detailanalüüsi käigus.

Tabel 11. Arendusvajadus

Infosüsteem	Arendusvajadus	Vastutaja
Eesti.ee	Sündmusteenuse majutamiseks eesti.ee keskkonnas on vajalikud järgnevad arendused: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Sündmusteenuse ja osateenuste staatuste kuvamine ✓ Osateenuste tarbimisel suunamine TA e-teenindusse ✓ Ajajoone ning teavituse loomine ja kuvamine 	TA, RIA
KARR	Liidestus KARR-ga on vajalik tervikliku teenuse pakkumiseks. Liidestus võimaldaks kuvada isikule, kes on toime pannud rikkumise ning kellelt on selle tagajärjel juhtimisõigus ära võetud, kehtetuks tunnistatud näha kuupäeva, alates millest saab ta juhtimisõigust taastama hakata või juhtimisõigust taotleda.	TA, Justiitsministeerium
TA e-teenindus	Selleks, et tagada kasutajatele mugav teenusekeskkond, on vajalikud järgmised täiendavad arendused: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Võimaldama alaealistel teha toiminguid e-teeninduses ✓ Seaduslik esindaja peab saama anda enda nõusoleku alaealisele toimingute tegemiseks ✓ Täiendavate meeldetuletuste ning infokirjade koostamine seoses lõppastme koolitusega ✓ Piiratud juhtimisõiguse taotlemine e-teeninduses 	TA
ARIS2	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kuna plaanis on kasutusele võtta sõrmejäljelugejad, peab selleks tegema vastavad arendused ARIS2 süsteemis, et saaks taotlejaid ja eksamineeritavaid tuvastada sõrmejälje abil (ABIS süsteem). ✓ Süsteemis tuleb sisse viia loogikamuutused seoses esmase juhiloa kadumisega ning eksamite kaotamisega juhul, kui isik, kellel on piiratud juhtimisõigus, soovib taotleda juhiluba. ✓ Juhendamise õiguse omamise ja juhiloa vahetamise teenuse proaktiivseks muutumine nõuab arendusi ARIS2-s. 	TA

Osateenustega seotud muudatuste detailid on väljatoodud peatükis 2.4.2.

12.9 Riskid ja maandusmeetmed

Sündmusteenuste analüüsi käigus tuvastasime 11 riskitegurit, mis on jaotatud järgnevasse kategooriatesse:

1. Teenuse disain;
2. Arendus ja koostöö;
3. Kasutajad;
4. Keskkond.

Teenuse disaini ning arenduse ja koostööga seotud riskid on TA ja teiste koostööpartnerite sisemistest nõrkustest tulenevad riskid. Need on seotud näiteks erinevate osapoolte kaasamise ja nendevahelise koostöö korraldamisega. Kasutajate ja keskkonnaga seotud riskid on teenuseosutajast sõltumatud ohud, näiteks sündmusteenuste kasutamiseks vajalike seadmete või kompetentside puudumine. Järgmises peatükis on välja toodud meetmed, mida teenuseosutajad saavad riskide ennetamiseks ning maandamiseks kasutada.

Järgnevas tabelis toome iga riskiteguri kohta välja juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse põhised riskid. Hindasime riske kahe kategooria alusel: tagajärgede raskus ja riski realiseerumise tõenäosus.

Hinnangute tähendused tagajärgede raskusastme skaalal:

1. Madal – riski realiseerumine ei mõjuta oluliselt sündmusteenuse tarbimise mugavust või võimalikkust;
2. Keskmine – riski realiseerumisel on sündmusteenuse tarbimine ebamugav;
3. Kõrge – riski realiseerumisel on sündmusteenuse tarbimine väga raske või võimatu.

Hinnangute tähendused tõenäosuse skaalal:

1. Madal – riski realiseerumine on vähetõenäoline;
2. Keskmine – riski realiseerumine on võimalik;
3. Kõrge – riski realiseerumine on tõenäoline.

Tabel 12. Riskid

Riskiteguri liik	Jrk	Riskitegur	Riski kirjeldus	Tagajärgede raskus	Tõenäosus	Maandusmeetmed
Teenuse disain	1.1.	Sündmusteenuse arusaadavus ja läbipaistvus	Probleeme võib tekkida rohkem nendel isikutel, kellel on erandlikud juhtumid. Ehk siis isikud, kes peavad läbima järelkoolituse või jätkuõppe, ootavad karistuse kehtivuse tähtaja möödumist või peavad sooritama täiendavaid eksameid. Kuna hetkel on nendel isikutel probleeme teenuse mõistmisega, võivad need arusaamatused kanduda edasi ka uude keskkonda. Tagajärjena loobub kasutaja sündmusteenuse kasutamisest eesti.ee-s või pöördub abi saamiseks kasutajatoe poole.	Keskmine	Keskmine	<ol style="list-style-type: none"> 1 Fookusgrupi intervjuude läbiviimine täpsete kasutaja vajaduste välja selgitamiseks. 2 Kasutajaliidese testimine erinevate kasutajagrupide vahel erinevates etappides.
	1.2.	Kasutajaliidese kasutusmugavus	Ei suudeta disainida piisavalt kasutajasõbralikku kasutajaliidest, mistõttu teeb kasutaja teenuse kasutamisel vigu, loobub sündmusteenuse kasutamisest eesti.ee lehel või pöördub teenindusbüroosse.	Keskmine	Keskmine	
Arendus ja koostöö	2.1.	Seadusloome	Sündmusteenuse arendamine võib jääda seadusloome taha seisma. Juhtimisõiguse omamise osateenustes on mitu osateenust, mille puhul võib tekkida põhimõtteline vastasseis seaduse rakendamise aspektide osas, olgugi, et arendused muudaksid kasutaja jaoks teenuse osaliselt mugavamaks.	Kõrge	Kõrge	Seadusemuudatuseks on oluline kokku kutsuda huvigrupid ning selle tulemust peab väljatöötamiskavatsuses arvesse võtma. Huvigruppidesse peavad olema kaasatud teenuste kasutajad, mitte ainult ametnikud ja teenuseosutajad.
	2.2.	Osateenuste osutajate koostöö	Hetkel on seisma jäänud arendus TIS poolel, mis võimaldaks paremat suhtlust arstidega. See omakorda mõjutab infoliikumise kiirust sündmusteenuse vaates. Juhul kui TIS-i poolelt täiendavaid arendusi ei tehta, mõjutab see ka sündmusteenuse kvaliteeti.	Kõrge	Kõrge	Osapoolte aktiivne kaasamine sündmusteenuse loomisse, nende kasutegurite välja selgitamine.

Riskiteguri liik	Jrk	Riskitegur	Riski kirjeldus	Tagajärgede raskus	Tõenäosus	Maandusmeetmed
	2.3.	Infosüsteemide liidestamine	Teenusega on seotud arvukalt erinevate asutuste infosüsteeme, mille liidestamine võib kujuneda keeruliseks. Tehnilise lahenduse keerukusest ja kulukusest võib tuleneda sündmusteenuse toimimiseks vajalike funktsionaalsuste ebapiisav realiseerimine, mistõttu vajalikud andmed ei ole kättesaadavad.	Kõrge	Kõrge	
	2.5.	Infosüsteemide arendamiseks ja haldamiseks vajalikud ressursid	Kogu sündmusteenuste arendamiseks läheb vaja täiendavat ressursi, lisaks on vaja sisse viia täiendavaid arendusi e-teenindusse. Ressursipuuduse tõttu võivad arendused edasi lükkuda.	Kõrge	Kõrge	
Kasutajad	3.1.	Motivatsioon sündmusteenust tarbida	Kasutajad on harjunud teenuseid tarbima TA e-teeninduses eraldiseisvalt, mistõttu võib neil tekkida arusaamatusi eesti.ee-s ning pöördutakse tagasi TA kodulehele.	Madal	Madal	Selleks, et tagada kasutajale mugavus ja loogiline teenuse ülesehitus eesti.ee-s, on vajalik läbi viia kasutajakogemuse testimine. See aitab välja tuua kasutaja vaatest keerulised või arusaamatud kohad.
	3.2.	Usaldus riigi ja TA vastu	Automaatne teenuse pakkumine tõstab kasutaja teadlikkust infost, mida riik tema kohta omab. Samuti võivad proaktiivsed teenused tunduda isikule nagu tema eest tehakse otsuseid, nt automaatselt juhendamise õiguse saamine.	Keskmine	Madal	Sündmusteenuse tarbimise juures peab olema piisavalt kuid mitte ülemäära palju informatiivset teksti, mis annab kasutajale ülevaate järgmistest sammudest.
Keskkond	3.3.	Teadlikkus sündmusteenusest	TA senine kogemus on näidanud, et info jagamine uute teenuste kohta võib osutada oodatust keerulisemaks, eriti juhtudel, kui tegemist on millegi täiesti uuega. Kuna isikud ei oska otsida sündmusteenust, võib sündmusteenuse tarbimine eesti.ee-s olla vähene.	Keskmine	Madal	1 Nii TA kui RIA saavad olemasolevate suhtluskanalite kaudu juba aegsasti sündmusteenusele reklaami teha. 2 Suunata tähelepanu sotsiaalmeediasse, kuna väga suur hulk teenuse kasutajaid on alla 30a.

Riskiteguri liik	Jrk	Riskitegur	Riski kirjeldus	Tagajärgede raskus	Tõenäosus	Maandusmeetmed
	3.4.	Digipädevus	Kuna juhtimisõiguse omamise sündmusteenuse kasutajagrupp on 15,5a kuni 75+ eluaastat, siis kasutajate digipädevus võib olla väga erinev ning kõik ei tule toime internetikeskkonnas teenuse tarbimisega. Vanemaealised kasutajad võivad teha teenuse kasutamisel vigu ja loobuda sündmusteenuse kasutamisest.	Kõrge	Madal	<ol style="list-style-type: none"> 1 Kasutajaliidese testimine erinevate kasutajagruppide vahel erinevates etappides. 2 Kursoriga väljal liikudes abiteksti kuvamine. 3 Õpetusvideote loomine.
	4.2	Vajalike seadmete olemasolu	Sündmusteenuse tarbimiseks ning autentimiseks on vajalik arvuti või muu nutiseade. Seadmeid või autentimisvõimalusi ei pruugi kõikidel kasutajatel olemas olla.	Kõrge	Madal	Teenindusbüroodes on olemas lisaks letiteenindusele kasutamiseks vabad arvutid, mida isikud kasutada saavad. See on kasulik ka näiteks madala digipädevusega kasutajate abistamisel.

12.10 Prototüüp

Klikitav prototüüp simuleerib keskkonnas sündmusteenuse tuleviku ärioloogikat ning peamist funktsionaalsust eesti.ee-s. Prototüübi loomisel on lähtutud kasutajamugavusest, vajadustest ning teenusedisaini praktikatest. Prototüüp on loodud Figma suure ekraani (1920x1080) ning nutiseadme vaate jaoks ning see on kättesaadav MKM-le vähemalt kaks aastat peale tööde esitamist. Prototüüp on loodud lähtudes sündmusteenuse tulevikuvaate kirjeldustest, kohtumistest Transpordiameti ning MKM-i esindajatega ja lähtudes RIA soovistest. Valmis prototüüp testiti kokku 5 kasutaja peal ning lisaks prototüübi arutelud toimusid Transpordiameti ja MKM-ga. Prototüübi loomisel on arvestatud Veera raamistikuga ning eesti.ee disainikeelt.

Eelanalüüsi käigus selgusid nõuded (vt lisa 1), mida arutati kliendiga prototüübi loomisel, kuid mis vajavad täpsustamist detailanalüüsis. Selle analüüsi käigus on välja toodud peamised funktsionaalsused ning vaated. Detailanalüüsi eesmärk on defineerida kasutajate vajadused läbi kasutuslugude.

Suure ekraani vaate prototüüp on kättesaadav Figma:

<https://www.figma.com/proto/7fDyY0od7dW0r56pgtyc/MKM-juhtimis%C3%B5iguse-%C3%BCndmusteenus-PROTOT%C3%9C%C3%9CP?node-id=21%3A20747&scaling=min-zoom&page-id=0%3A1>

Nutiseadme vaate prototüüp on kättesaadav Figma:

<https://www.figma.com/file/MFQDc91CWIMrWfJp1jh1/MKM-juhtimis%C3%B5iguse-%C3%BCndmusteenus---PROTOT%C3%9C%C3%9CP-MOBIIL?node-id=0%3A1>

Kasutuslugude selgitus on mõlema prototüübi puhul järgnev:

Alaealine taotleja juhtimisõiguse omandamine

- Kasutaja valib „Sõiduki omamine“ vahelehel toimingu „Piiratud juhtimisõiguse juhiloa taotlemine“, kus ta suunatakse esialgu autokooli valimise infolehele, sealt edasi tervisetõendi infolehele. Edasi alustab kasutaja juhtimisõiguse taotlemist, kus talle kuvatakse sammud „Seadusliku esindaja nõusolek“, „Riigilõiv“, ja „Ülevaade“. Valides vastava isiku (Malle Maasikas), küsides ja saades nõusoleku, suunatakse kasutaja riigilõivu maksma, peale mida on tal võimalik üle vaadata oma hetkeseis. Kui kõik tingimused ei ole täidetud, ei saa kasutaja edasi protsessis liikuda. Kui kõik tingimused on täidetud, on kasutajal võimalik edasi liikuda eksamitele registreerimisele või volitada autokooli enda eest registreerima. Kasutajale kuvatakse nii teooriaeksamile kui ka sõidueksamile registreerumine ja hetkeseis ülevaate näol. Vajutades pidevalt „Edasi“ nuppu, kuvatakse kasutajale nii registreerumine, riigilõivu tasumine kui ka hetkeseis, kus kasutaja saab liikuda tagasi broneeringuaega muutma. Kasutaja ei saa protsessis edasi liikuda, kui eksam ei ole sooritatud. Lisaks kuvatakse kasutajalugu nii ühekordse kui ka mitmekordse riigilõivu tasumise näol. Lõpus kuvatakse kasutajale teade, et piiratud juhtimisõigus on omandatud ning mis on kasutaja järgmised sammud.

Täisealine taotleja juhtimisõiguse omandamine

- Kasutaja valib „Sõiduki omamine“ vahelehel toimingu „Juhiloa taotlemine“, kus ta suunatakse esialgu autokooli valimise infolehele, sealt edasi tervisetõendi infolehele. Edasi alustab kasutaja juhtimisõiguse taotlemist, kus talle kuvatakse sammud „Riigilõiv“ ja „Ülevaade“. Kasutaja suunatakse riigilõivu maksma, peale mida on tal võimalik üle vaadata oma hetkeseis. Kui kõik tingimused ei ole täidetud, ei saa kasutaja edasi protsessis liikuda. Kui kõik tingimused on täidetud, on kasutajal võimalik edasi liikuda eksamitele registreerimisele või volitada autokooli enda eest registreerima. Kasutajale kuvatakse nii teooriaeksamile kui ka sõidueksamile registreerumine ja hetkeseis ülevaate näol. Vajutades pidevalt „Edasi“ nuppu, kuvatakse kasutajale nii registreerumine, riigilõivu tasumine kui ka hetkeseis, kus kasutaja saab liikuda tagasi broneeringuaega muutma. Kasutaja ei saa protsessis edasi

liikuda, kui eksam ei ole sooritatud. Lisaks kuvatakse kasutajalugu nii ühekordse kui ka mitmekordse riigilõivu tasumise näol. Lõpus kuvatakse kasutajale teade, et juhtimisõigus on omandatud ning mis on kasutaja järgmised sammud.

Juhiloa vahetamine proaktiive ja ennetähtaegselt

- Juhiloa vahetamine toimub proaktiivselt, s.t. kasutaja ei pea eraldi toiminguid ise tegema. Juhiloa vahetumisel saadetakse kasutajale postkasti teatiskiri. Postkasti on võimalik suunduda kas suurel ekraanil päisest või nutiseadmehel menüüst. „Minu dokumendid“ lehel on „Juhiluba“ alalehel võimalik teostada käsitsi juhiloa vahetamise toiming. „Minu dokumendid“ asub peamenüüs.

Tervisetõendi kehtivuse lõppemine või kehtetuks tunnistamine

- Tervisetõendi kehtivuse lõppemise või kehtetuks tunnistamise kohta ilmub „Juhtimisõiguse omamine“ vahelehele Pööra tähelepanu alaosa alla hüüumärk ja teatis, kus kasutaja saab rohkem informatsiooni tervisetõendi hetkeseisu ja järgnevate sammude kohta.

Juhtimisõiguse peatumine

- Juhtimisõigus peatub, kui tervisetõend või juhiluba aegub. „Juhtimisõiguse omamine“ vahelehel Pööra tähelepanu alaosa alla ilmub hüüumärk ja teatis, kus kasutaja saab rohkem informatsiooni tervisetõendi hetkeseisu ja järgnevate sammude kohta.

Juhtimisõiguse peatamine või äravõtmine

- Juhtimisõigus võetakse ära, kui kasutajal on kehtiv liiklusala karistus. „Juhtimisõiguse omamine“ vahelehel Pööra tähelepanu alaosa alla ilmub hüüumärk ja teatis, kus kasutaja saab rohkem informatsiooni karistuse ja järgnevate sammude kohta.

Juhendamine

- Kasutaja saab juhendamise õiguse kohta infot ja kontrollida õiguse olemasolu kas üldiselt infokaardilt mitte sisselogituna või „Juhtimisõiguse omamine“ vahelehel Pööra tähelepanu alaosa alla teatiselt, kus kasutaja suunatakse juhendamise õiguse infolehele.

12.10.1 Prototüübi testimine

Prototüübi testimise eesmärgiks oli tuvastada, kas uus keskkond on loogiline ja kasutajasõbralik ning kinnitada, et kasutajatel ei teki suuremaid probleeme sündmusteenuse kasutamisega.

Kasutatavuse test viidi läbi isikutega, kes vastavad [punktis 1.3](#) välja toodud isikute kirjeldusele. Testimised toimusid KPMG ruumides 28.05 ning kestvus jäi ajavahemikku 15min – 28min. Testimist jälgiti vaatluse meetodil ning dokumenteeriti kasutajate probleemkohad. Testimise blankett on leitav [lisas 2](#).

Prototüübi kasutatavuse testimise käigus anti testijatele ülesanne taotleda juhtimisõigus nii nutiseadme kui veebirakenduse vaates.

Kasutajate tagasiside disainile:

Kasutajad leidsid, et üldine väljund on puhas ja stiilne. Kuigi toodi välja, et leht võiks veel selgem olla ning elukaares olev tekst võiks olla suurem ning paremini nähtav.

Kasutajate tagasiside funktsionaalsusele ja protsessidele:

- Tervisetõendi deklaratsiooni täitmine võiks olla ühes süsteemis. Kasutajaid häiris, et deklaratsiooni täitmiseks viiakse nad eesti.ee-st välja ning mainiti, et probleeme võib tekkida tagasi tulemisega ning taotluse jätkamisega.
- Ühel testijal tekkis küsimusi seoses taotluste pooleli jätmisega. Juhul, kui taotluse täitmine jääb pooleli

ning portaalist minnakse välja, kuidas kasutaja saab hiljem oma taotlust mugavalt jätkata?

- Testijad ei tee vahet juhtimisõigusel ning juhiloa omamisel. Testijatel tekkis korduvalt küsimusi, mis vahe on juhtimisõiguse omamisel ning juhiloa omamisel.
- Kolm testijat tõid välja selle, et nemad tahaksid näha kohe avalehel, kas neil on kõik olemas juhiloa taotlemiseks ning hiljem, et neile kuvatakse juhiloa olemasolu.
- Kasutajad ei näinud väärtust autokooli volitamises eksamitele registreerimisel. Üks kasutaja tõi välja, et miks ta peab autokooli volitama kui klikkide arv tundub sama olevat.

12.10.2 Prototüübi muudatused

Peale tagasiside saamist viidi prototüübis sisse järgnevad suuremad disainilised ja sisulised muudatused:

Nutiseadme vaade

- Lisati funktsionaalsus piiratud juhtimisõiguse juhiloa taotlemise ja juhiloa taotlemise osateenuse alla. Kasutajal ei ole võimalik sündmusteenuses edasi liikuda, kui kõik tingimused ei ole täidetud ehk ei ole rohelised.
- Lisati funktsionaalsus piiratud juhtimisõiguse juhiloa taotlemise ja juhiloa taotlemise osateenuse alla. Kasutajal ei ole võimalik sündmusteenuses edasi liikuda, kus kasutajale kuvatakse vaid punased ehk täitmata tingimused.
- Muudeti üldine vaade visuaalselt puhtaks. See tähendab, et eemaldati pildid ja informatsioon. Informatsioon kuvatakse alapeatüki „Rohkem infot“ all igas lehevaates. Kasutajale kuvatakse vaid põhiline funktsionaalsus. Esialgses versioonis katsetati suure ekraani vaate taolist disaini väiksemal kujul.

Suur ekraan

- Lisati funktsionaalsus piiratud juhtimisõiguse juhiloa taotlemise ja juhiloa taotlemise osateenuse alla. Kasutajal ei ole võimalik sündmusteenuses edasi liikuda, kui kõik tingimused ei ole täidetud ehk ei ole rohelised.
- Vaadati üle klikitav prototüüp ning parandati vead.
- Lisati uus osateenus - sõiduki kustutamine ehk sõiduki lammutamine.
- Lisati täiendus numbrimärgi tellimise osateenusele – hoiul olevad numbrimärgid.
- Lisati omanikuvahetuse osateenusele (nii sõiduki registreerimisel kui sõiduki omamisel) omanikuvahetuse algataja poolt riigilõivu tasumine.

12.11 Mõõdikud

MKM töötab praegusel ajal välja sündmusteenuste mõõdikuid. Hetkel on plaan sündmusteenused kaardistada riigiteenuste kataloogi juures. See võimaldab veel välja arendamata teenuseid elu- või ärisündmuste järgi komplektidesse ning järjekorda seada. Valmis mõõdikuid tänasel päeval veel pole, kuid arutelu on hetkel käimas ning ajakava osas on teavet oodata 2021. aasta juuniku lõpus. Seni, kuni pole MKM-i poolt välja antud selget juhendit sündmusteenuse kui terviku mõõtmiseks, on kasulik jätkata seni väljatöötatud mõõdikutega, mis on kirjeldatud osateenuste kaartide juures. Lisaks toome välja täiendava valiku mõõdikud, mida soovime kasutusele võtta. Need on valitud MKM-i poolt tellitud

sündmusteenuste analüüsi lõpparuandest⁴.

---

⁴ „Sündmusteenuste analüüs“, PWC ja Trinidad Wiseman, 15.06.2020 <https://pilv.mkm.ee/s/mZQOshroHT19lBr#pdfviewer>

Kategooria	Jrk	Sündmusteenuste m õ õdik	Ühik	Selgitus
1. Rahulolu	1.1.	Rahulolu s ü ndmusteenuse osateenustega	Soovitusindeks	Soovitusindeks: kasutaja rahulolu s ü ndmusteenuse osateenustega, m õ õdetakse iga osateenuse kohta eraldi. Hinnang selgub kliendirahulolu uuringu tulemusena. 0...10 skaalal, hinded 9 ja 10 l ä hevad arvesse soovitajana.
2. Proaktiivsus	2.1.	Kasutaja initsiatiivi n õ udvate osateenuste osakaal	%	Proaktiivsuse tagamiseks peab kasutaja initsiatiivi n õ udvate osateenuste arv olema minimaalne ning teenuste osutamine toimuma riigi algatusel.
3. Kasutatavus	3.1.	S ü ndmusteenuse kasutamisega l õ ppevate teavituste osakaal	%	Eelteavitus on teenuse mugavusfunktsioon, millega juhitakse kasutaja t ä helepanu sellele, et tal hakkab terviset õ end aeguma. Soovitakse teada nende teavituste osakaalu, mille peale kasutajad l ä hevad teenust tarbima ning l ä bivad selle s ü ndmusteenuse voos.
	3.2.	P õ ördumiste arv s ü ndmusteenuste kasutajatoele	Tk perioodis	Kasutajatoele p õ ördujate arv n ä itab, kas s ü ndmusteenused ja nende osateenused on kasutajatele lihtsasti m õ istetavad v õ i nad vajavad abi. M õ õdetakse kokkulepitud perioodi (nt aasta) kohta. Kasutajatugi peaks registreerima ka peamised kitsaskohad edasiseks teenuse parendamiseks.

12.12 Lisa 1

Lisa 1 eesmärgiks on välja tuua vajadused, mida klient on maininud töötoa arutelude käigus. Antud nõuded on sisendiks detailanalüüsi kasutajalugudele. Antud list ei ole ammendav.

ID	Seos osateenusega	Seos prototüübiga	Nõue
1.1	Tervisetõendi saamine	Tervisetõendi info	Kutselistele juhtidele kuvatakse kutselise juhi tervisetõend
2.1	Juhtimisõiguse peatumine tervisetõendi aegumisel või tervise tõttu	Tervisetõendi info	Juhul, kui möödub kasutaja tervisekontrolli läbimise tähtpäev või kasutaja saab tervisetõendile „ei“ otsuse, tekib kasutajal elukaarele juhtimisõiguse peatumine (ei otsuse puhul peatatakse juhtimisõigus), kus kuvatakse juhtimisõiguse peatumise (peatamise) põhjus ning edasised vajalikud sammud juhtimisõiguse taastamiseks.
3.1	Juhiloa vahetamine	Juhiloa vaatamine	Kasutajatele kuvatakse tema kehtivad kategooriad ning nende kehtivuse lõpp kuupäevad.
3.2	Juhiloa vahetamine	Juhtimisõiguse peatumine	Kui isik ei ole vahetanud juhiluba viie aasta jooksul selle kehtivuse tähtaja möödumisest arvates, tekib kasutajale elukaarele lisaks juhtimisõiguse peatumisele, teooria- ja sõidueksami sooritamise vajadus. Kasutajale kuvatakse juhtimisõiguse peatumise põhjused ning järgmiste tegevuste kirjeldus.
3.3	Juhiloa vahetamine	Juhiloa vaatamine	Kasutajad saavad vaadata oma juhiluba oma dokumentide alt (sh on vajalik juhiloa enneaegne vahetamine ehk uue dokumendi tellimine).
3.4	Juhiloa vahetamine	Juhiloa vahetamine	Juhiluba uuendatakse proaktiivselt 10-aasta järel, kui kasutaja vastab kõikidele tingimustele ning selle kohta tuleb kasutajale teade postkasti. Kasutaja saab postkastist lingi kaudu minna "minu dokumendid > juhiluba" lehele ning vaadata uuendatud dokumenti. Kui kasutaja juhiluba ei saa proaktiivselt uuendada, kuvatakse talle põhjused ning järgmised sammud.
4.1	Piiratud juhtimisõiguse taotlemine	Alaealine taotleja	Seaduslik esindaja saab eesti.ee-s teate vajadusest kinnitada alaealise taotlus. Seaduslik esindaja kinnitab eesti.ee-s alaealise taotluse.
4.2	Piiratud juhtimisõiguse taotlemine	Alaealine taotleja	Kui on 1 seaduslik esindaja, ei saa alaealine valida seaduslikku esindajat.
4.3	Juhiloa taotlemine Piiratud juhtimisõiguse taotlemine	Taotlemine	Vajadusel peab saama kasutaja lisada manusena dokumente elukoha tõendamiseks.

4.4	Juhiloa taotlemine Piiratud juhtimisõiguse taotlemine	Autokooli valimine	Kasutajale kuvatakse korraga 15 autokooli nimekirjas
5.1	Juhendamise õiguse taotlemine	Juhendamise õigus	Kui kasutajal on rikkumisi, siis sisselogituna kuvatakse talle juhendamise õiguse all "juhendamise keeld" ning esitatakse tingimused, mis pole täidetud. Kui kasutaja pole sisse loginud kuvab juhendamise õiguse päring vastused „jah“ ning „ei“ ehk kas isik tohib juhendada või ei.
6.1	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu	Karistus	Järelkoolitus, erinevad rikkumised, täiendavad sammud
6.2	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu	Karistus	Kui algaja juht paneb toime rikkumise ning selle tagajärjel võetakse ära juhtimisõigus, tekib kasutaja elukaarele järelkoolituse vajadus. Kasutaja ei saa liikuda enne järgmistesse sammudesse kui koolitus pole läbitud (andmed peavad jõudma ARIS-sse).
6.3	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu	Karistus	Kui kasutaja paneb toime rikkumise ning selle tagajärjel võetakse ära juhtimisõigus vähem kui kuueks kuuks, kuvatakse kasutajale karistus elukaares. Juhtimisõigus on ära võetud karistuse ajal ning taastub karistuse tähtaja möödudes.
6.4	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu	Karistus	Kui kasutaja paneb toime rikkumise ning selle tagajärjel võetakse ära juhtimisõigus rohkem kui kuueks kuuks, kuid vähemaks kui 12 kuud siis tekib kasutajale elukaarde lisaks karistusele teooriaeksami sooritamise kohustus. Liiklusteooriaeksami võib isik sooritada ka ajal, mil juhtimisõigus on karistusena ära võetud, kuid juhtimisõigus taastub sellisel juhul pärast karistuse tähtaja möödumist.
6.5	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu	Karistus	Kui kasutaja paneb toime rikkumise ning selle järel tagajärjel võetakse ära juhtimisõigus 12 kuuks või kauemaks, siis tekib kasutajale elukaarde lisaks karistusele teooria- ja sõidueksami sooritamise kohustus. Teooriaeksami võib isik sooritada ka ajal, mil juhtimisõigus on karistusena ära võetud, kuid mitte varem kui 12 kuud enne karistuse tähtaja möödumist. Sõidueksamit ei saa isik sooritada enne karistuse tähtaja möödumist.
6.6	Sõiduki juhtimise keeld rikkumise tõttu	Info	Kasutajatele kuvatakse nimekiri järelkoolitajatest ka sisselogimata vaates "Peatumine, peatamine ja äravõtmine" nupu alt.
7.1	Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine	Autokooli volitamine	Kasutaja saab anda eksamile registreerimise volituse autokoolile. Autokooli esindaja näeb eesti.ee-s koolile antud volitusi ning saab registreerida autokooli õpilasi eksamitele.

7.2	Transpordiameti teooria- ja sõidueksamile registreerimine ja läbimine	Eksamile registreerimine	Iga kolmas sõidueksami läbi kukkumine tähendab, et kasutajale tekib elukaarele jätkuõppe läbimise vajadus. Kasutajale kuvatakse jätkuõppe info ning edasised vajalikud sammud. Enne kui kasutaja pole läbinud jätkuõpet (andmed peavad olema kantud ARIS2-e), ei saa kasutaja uut sõidueksamiaega broneerida.
8.1	Volitamine	Teiste isikute volitamine	Kasutaja saab volitada teisi isikuid enda eest vajadusel juhiluba kätte saama
9.1	Juhiloa taotlemine	Juhiloa dokumendi tellimine	Kasutaja saab taotluse käigus valida, kas ta soovib ka füüsilisel kujul dokumenti kätte saada. Kui jah, valib kasutaja viisi kuidas dokument temani toimetatakse (teenindusbüroo, postiga koju) ning riigilõivule lisandub dokumendi väljastamise tasu. Juhul kui kasutaja ei soovi taotlemise ajal dokumenti tellida saab seda hiljem teha "minu dokumendid > juhiluba" alt.

12.13 Lisa 2

Testimise vorm

Vanus:

Sugu:

Kuupäev:

Kellaaeg

Algus:

Lõpp:

Ülesande kirjeldus

Palume taotleda ette antud keskkonnas juhtimisõigust alaealise/täisealise rollis.

Tagasiside

Disain

Palume vabas vormis kommenteerida keskkonna disaini.

Funktsionaalsus ning protsessid

Palume vabas vormis anda tagasiside keskkonnas tehtavatele tegevustele.

Abistavad küsimused:

- ✓ Kas väljapakutud sõnastus on arusaadav? (Põhjendus)
- ✓ Kas väljapakutud sündmuste jada oli arusaadav? (Põhjendus)
- ✓ Kas väljapakutud lahendus oli kasutajasõbralik? (Põhjendus)
- ✓ Mis meeldis lahenduse juures?
- ✓ Mida peaks parandama?

Testimise tähelepanekud:

Märkida üles kohad, kus testimisel testija jäi pikemalt seisma/ei saanud edasi/frustreerus.

Testimise käigus esitatud küsimused:

Märkida üles küsimused, mis testijal tekkisid testimise käigus.

Tarmo Toiger

juhtimiskonsultatsioonide ja
tehnoloogia valdkonna juht
+372 503 2260
ttoiger@kpmg.com

Kristel Velleste

KPMG nõustamisteenuste
digiteerimise valdkonna juht
+372 512 1147
kvelleste@kpmg.com

KPMG Baltics OÜ

Narva mnt 5
10117 Tallinn
Estonia

kpmg.ee

© 2021 KPMG Baltics OÜ, Eesti osaühing ja Šveitsi ühinguga KPMG International Cooperative ("KPMG International") lepinguliselt seotud sõltumatute ettevõtjate võrgustiku liige. Kõik õigused kaitstud.

Esitatud informatsioon on üldise iseloomuga ja ei ole mõeldud ühegi kindla füüsilise või juriidilise isiku probleemide lahendusena. Ehkki soovime anda täpset ja ajakohast informatsiooni, ei saa garanteerida, et esitatud informatsioon on täpne ka selle saamise hetkel või pärast seda. Ükski kasutaja ei tohiks esitatud informatsioonist lähtuda ilma konkreetse situatsiooni põhjalikul analüüsil põhineva professionaalse nõustamiseta.

KPMG nimi ja logo on registreeritud kaubamärgid või ühingu KPMG International Cooperative ("KPMG International") kaubamärgid.